ARD review 18/2000

Architectural Research & Design

ARD Biro za arhitektonsko projektovanje, istraživanje i edukaciju, Beograd

DOŠLO VREME DA SE SA LJUBAVLJU I TUGOM RASTANEMO !

"Prodje vreme, dodje rok,
Eto vraga, skok na skok!"
(A. Šenoa: "Postolar i vrag")

Da, da, premila dečice, sve što je lepo ima i svoj kraj, pa i ovaj kurs. Prikučismo se kraju i sad,"hebeš ga!", što reče moja šefovica računovodstva, šta je tu je! Znam da ste se oneredili od zorta, a i ja sam, zajedno s vama. Brinem se za vas itekako, a evo i zašto:
A/ Zato što još nemam unučića, pa sam se vezao za vas, kao da ste mi pribogu neki rod rodjeni. To je razlog zašto ne mogu (a i neću) da budem prema vama znatno strožiji i oštriji, a vas može spasti samo red i disciplina.
B/ Zato što ste bili zastrašujuće lenji i nezainteresovani za teoriju. Setite se samo vašeg redovnog popodnevnog pitanja, ne: "Šta danas radimo?", već "A kad idemo kući?". Iskreno se bojim da mi veliki broj lenjivaca ne zaglavi na testovima, a po tome je inače, naš kurs do sada bio najjači. Da li se sećate samo projekcija iz Istorije arhitekture, koje su redovno počinjale kolektivnim urlikom "Gasi svetlo, da odremamo!".
C/ Zato što ste skoro svi (izuzev "subotara", koji su uglavnom zainteresovani i angažovani), nekako apatični i nemotivisani. Tek sada, pri kraju kursa, malo ste živnuli i ličite na one prave pa i to ne svi. Da li je razlog tome kolaps u školstvu ili neko opšte beznadje koje zrači i na vas, to ne mogu tačno da ocenim, a možda nije ni bitno. Važno je samo da vi plaćate nečije tudje grehe, i da će cena za neke od vas biti visoka.
D/ Zato što su neki od vas, svesni da im roditelji mogu da podnesu teret donatorstva, opušteni i nemotivisani ("moj će tata raditi, pa će upis platiti...!"). Ovakvi lezilebovići povlače za sobom i one druge, siromašnije, koji se nasuču, kao ostrigice iz "Alise u zemlji čuda". Ne dajte da vas oni lažni "bogatuni nabijenih lisnica" (Alan Ford) zaraze svojom nonšalancijom.
E/ Nisu nonšalantni samo tzv. "bogatuni". Neki od vas nonšalanciju i lakomislenost nose u sebi kao deo svoje psihološke strukture i oni imaju svoja pravila koja šljakaju sve dok se ne naleti na "Berlinski zid", a to je ovaj ispit koji je pred vama. Onda padaju i oni i oni koji su se poveli za njima. U arhitekturi nema nonšalancije, tu mora da se gine od rada, ili da se menja zanat. Što bi rekao onaj francuski pesnik:"U vrtu muza treba ili božanski pevati, ili ćutati!". Zapnite bar sada, pred kraj, bar malo, najlepše vas molim!

Možda je trebalo, kao što neki drugi rade, da vas blagovremeno pretrebim, pa neke uputim prema drugim profesijama, ali ko sam ja da izigravam moderatora vaših sudbina!? Do poslednjeg dana pojedinci mi "provaljuju" i iz "sive mase" prelaze u kategoriju dobrih crtača. Da sam ih prethodno eliminisao, ljuto bih se ogrešio i o njih i o sebe. Neki od vas su lideri, a neki autsajderi, ali ja prosto NE MOGU da pravim razlike medju vama. Uostalom, možda i ja imam "putera na glavi", ali nisam lud da o tome pričam! U svakom slučaju, ostajem sa svima vama do kraja pa i posle kraja, sve dok budete osećali da vam mogu biti od pomoći. Ako imate poverenje u mene, sigurno vas ni ja neću napustiti, kakvi ste da ste, a neke velike cvećke baš i niste!

Vaš Čika Mika

Napomena:
Ilustracija nežnog i bolnog rastanka je pozajmljena i premontirana iz knjige "Škola" (Kreativni centar, Beograd 1999). Autor ilustracije je G. Dobrosav-Bob Zivković.

KAKO SE CRTA AMFITEATAR U PIONIRSKOM GRADU?

(Malo Shortcutova i smicalica od Čika Mike i 3D čarobnjaka Miše Uroševića)

Kada se prvi pout udje u amfiteatralnu salu Pionirskog grada u Beogradu, običan smrtnik zastaje zbunjen trodimenzionalnim smicalicama, koje ovaj zanimljiv prostor stavlja pred njega. Prava linija se kombinuje sa krugovima i kružnim segmentima koji se sagledavaju kao elipse. Eliptični segmenti, zakošeni redovi stolica deluju kao segment neke čudne zarubljene kupe, a tu je i bina sa dva moćna pilona sa strane, pokrivenim ogromnom gredurinom, koja je takodje deo nekog džinovskog prstena. Sve u svemu sala nam liči na neku radionicu grčkih bogova u kojoj se kuju i formiraju elementarni geometrijski oblici i kasnije distribuiraju u svet smrtnika da ih muče i zbunjuju.

A onda, malo po malo, pred očima kao da počinje da sviće i nama je sve jasnije da se u suštini nalazimo u običnoj kutiji odokativnih dimenzija 23x30x9 m. (sasvim slobodna procena) u koju se uvukla gomila horizontalnih krugova i na tlu i na zidovima i na tavanici, koje mi doživljavamo kao elipse i koji nam podlo zagorčavaju život. Da pogledamo prvo kako ova sala šematski izgleda u osnovi (Sl.1)

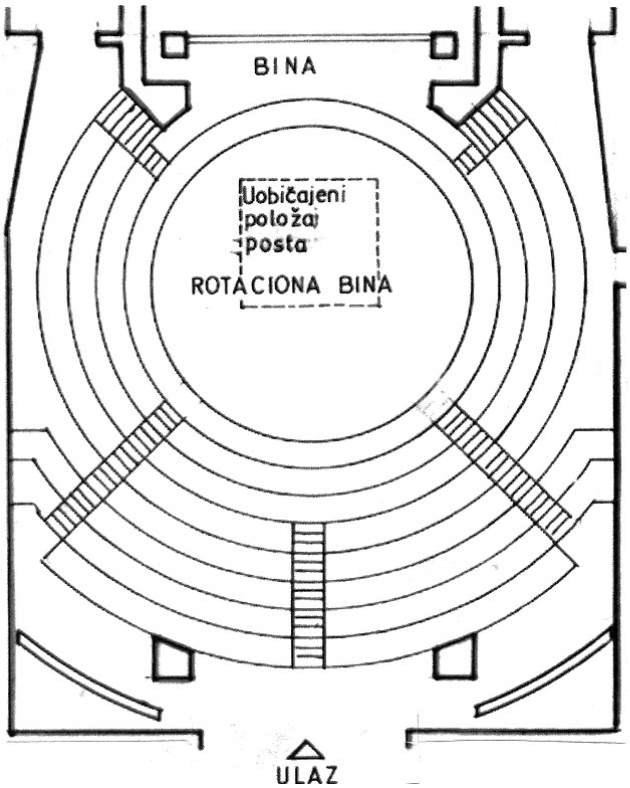

Kao što znate, ušli smo u ovu prostoriju i radili nekoliko dana uglavnom intuitivno, sa ciljem da osetimo prostor i s njim se koliko toliko srodimo (srodi se ti sa gladnim krokodilom, ako možeš), a onda je Miša Urošević iz Grupe A, renomirani majstor 3D-a, seo i na osnovu krajnje oskudnih podataka obradio trodimenzionalni prikaz sale, tako da je možemo još detaljnije sagledati. Na ovom mestu još jednom prikazujemo dva najinteresantnija pogleda na centralni prostor gde će se po pravilu nalaziti postavka i to frontalni i bočni. Ova dva crteza su vam već blagovremeno podeljena za vežbu i korekciju crteza dok radite u sali. Neki su ih koristili, a neki ih nisu ni pogledali i ovim potonjim neka je Gospod Bog u pomoći. Ja posadih bosiljak, a ako pelen nikne, za to ne treba kriviti mene, već njihovu lenjost i indolenciju. Evo, dakle ova dva crteža:

Sl.2

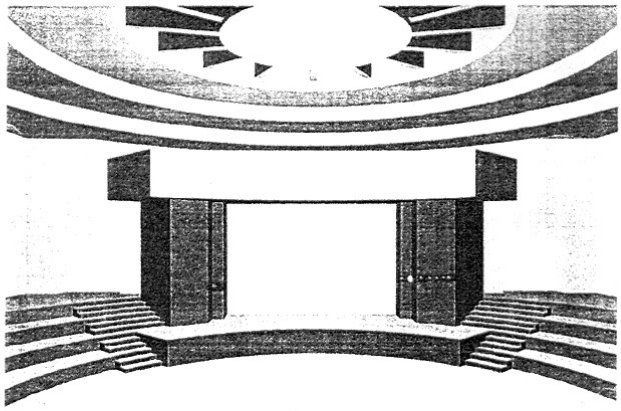

Sl.3

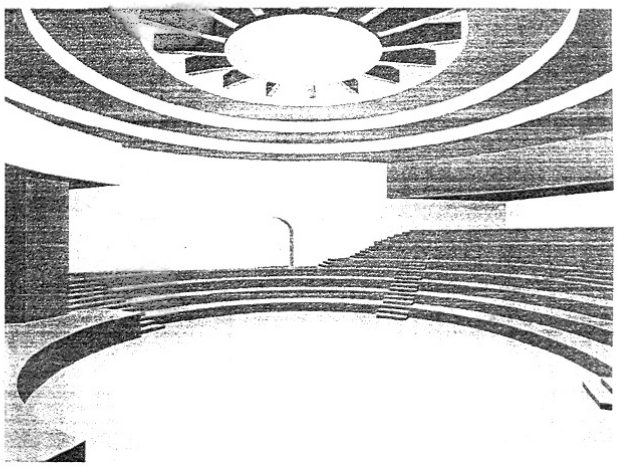

Kako vidimo, svi krugovi iz osnove su se pretvorili u elipse, čiji odnos širine i visine zavisi od položaja koji zauzimamo u prostoru. Ali, eto

nama prvog problerma: da li su to zaista prave elipse, ili mi u stvarnosti vidimo nešto drugo?

Dabome da vidimo nešto drugo, i to zato što gledamo krugove u perspektivi, pri čemu se javljaju specifična skraćenja koja naše tzv. elipse deformišu. Hajde da na Sl.4 pogledamo šta se dešava kada krug sagledavamo u perspektivi.

Sl.4

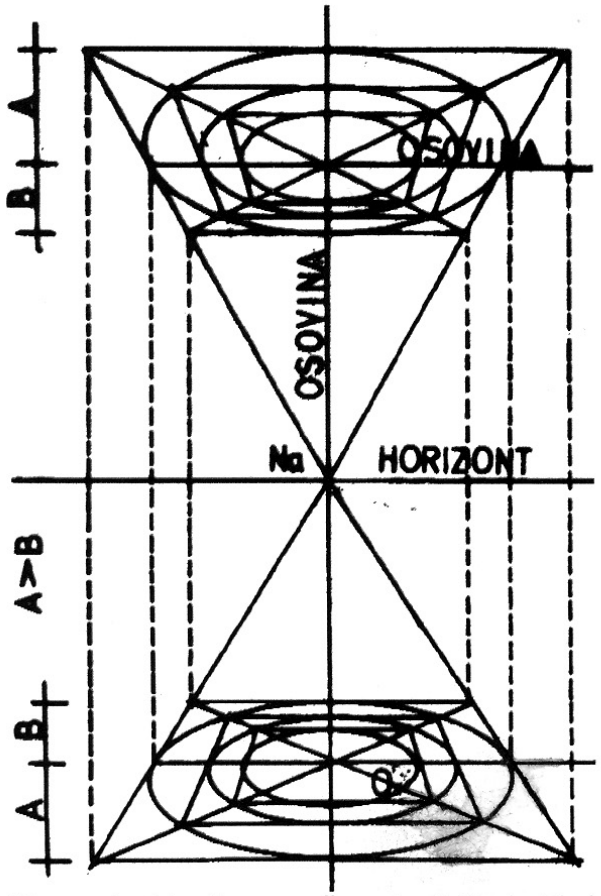

Oko svakog kruga se može opisati kvadrat i ako to uradimo mi ćemo preko perspektivnog skraćenja kvadrata najbolje uočiti i skraćenje tzv. elipse. I ova lažna elipsa ima svoju kraću i dužu osovinu, ali osovina koja je ovde paralelna sa horizontom ne deli elipsu na dva jednaka dela, već je segment A uvek veći od udaljenijeg segmenta B. To dovodi do deformacije oblika elipse, koja to, dakle, više i nije, ali je bar horizontalna, dogod je posmatramo frontalno uz pomoć samo jednog centralnog nedogleda.

Medjutim, ovaj lažnjak od elipse, ne samo što je deformisan, već može da se nakrivi "kao pijan Djura" (aluzija s početka XX veka na našeg pesnika i slikara Djuru Jakšića, koji je bio više pijan nego trezan), a to se dešava kada se iz bilo kojih razloga, elipsa udalji u stranu od nedogleda. Medjutim, pošto je vaša ispitna postavka uvek u sredini sale, vi ćete krivljenje elipse veoma energično izbegavati. U horizontalnom nizu od tri elipse, ona u čijem je centru nedogled, nesumnjivo je horizontalna, dok se ostale krive srazmerno udaljenosti od nedogleda (Sl.5). Srećom, u našoj sali nema nikakvih krugova (elipsi) u nizovima, oni su svi koncentrični i imaju jednu zajedničku vertikalnu osovinu, na koju kao da se natiču, slično situaciji na Sl.4.

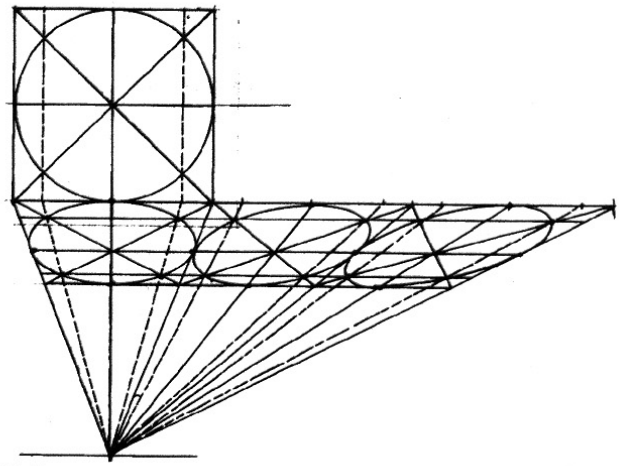

Sl.5

Zamislimo sada da ste ušli u salu, seli i pitate odakle da počnete. Pa, ja bih pre svega počeo od odluke da mi crtež bude vertikalan ili horizontalan. Ne zaboravite i na trecu mogućnost, koja se desila 1999, kada je zahtevano da crtež bude kvadratan (Opus Quadratum) 50x50 cm. (Sl.6)

Sl.6

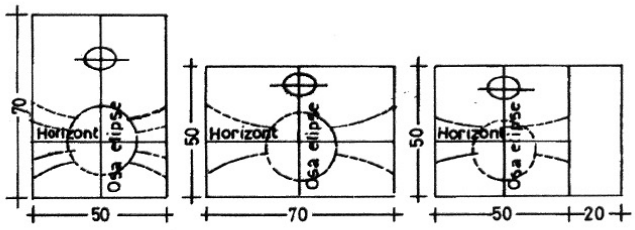

Ova odluka nije sasvim beznačajna, jer oblik crteža u izvesnoj meri takodje utiče na utisak koji isti proizvodi. Vertikalni crtež je nešto elegantniji i manje stereotipan. Kod njega je akcenat na postavci, pa se može preporučiti onima koji su vešti na kompoziciji, a trapaviji u enterijeru. S druge strane, horizontalni crtež dozvoljava majstorima prostora da segmente elipsi u pozadini razviju u oba pravca i dobiju pozadinu koja će biti ravnopravna sa postavkom, što se, ako se ne varamo, zahteva i u "Informatoru"(?).

U redu, doneli smo odluku i šta sad? Sada, sunce vam kalajisano, treba da uradite ono što nikada nećete da uradite, makoliko vas ja kumio i molio i galamio i cvileo! Treba (ama šta treba –

MORATE) da ucrtate prvo horizont, pa onda zajedničku vertikalnu osovinu svih tzv. elipsi u sali. I nemojte sebi reći ono što govorite meni:"Ama, ne moram da ga crtam, ja ZNAM gde je moj horizont" (Djavola, znaš, pojma ti nemaš!). Kad je već reč o horizontu, njegov položaj zavisi od mesta na kome sedite. Ako sedite u prvim redovima, onda će njegova visina bi na donjoj trećini ili čak četvrtini visine lista. Ako ste, pak, negde pri vrhu sale, onda se horizont može popeti od polovine do gornje trećine visine lista. Tri puta krojite, jednom secite, a kad god možete, visinu horizonta odredite prema glavama vaših udaljenih kolega koji sede na istom nivou kao i vi. To smo do sada sto puta vežbali, pa opet me neki pitaju kako da pronadju položaj horizonta.

Zapamtite da nedogledi sale, mogu ali ne moraju da se poklope sa nedogledom elipsi (Ne), koji je UVEK na preseku horizonta i vertikalne osovine svih elipsi. Tu je taj Ne i tu će ostati za sva vremena (Sl. 7). Da bi se Na i Ne preklopili, potrebno je da se nalazite tačno u sredini sale (u bilo kom redu i na bilo kojoj visini) i da ste u frontalnom položaju, sa jednim nedogledom. (Sl. 8). Nemojte se bojati ovog razdvajanja nedogleda. Isti je slučaj kada jednu kocku metnemo na drugu pod različitim uglovima (Sl.9). Tada svaka kocka ima SVOJE nedoglede, pa se to i ovde dešava. Kockasti prostor ima svoje nedoglede, a elipse svoj – jedan centralni, koji cepa binu na dva jednaka i simetrična dela

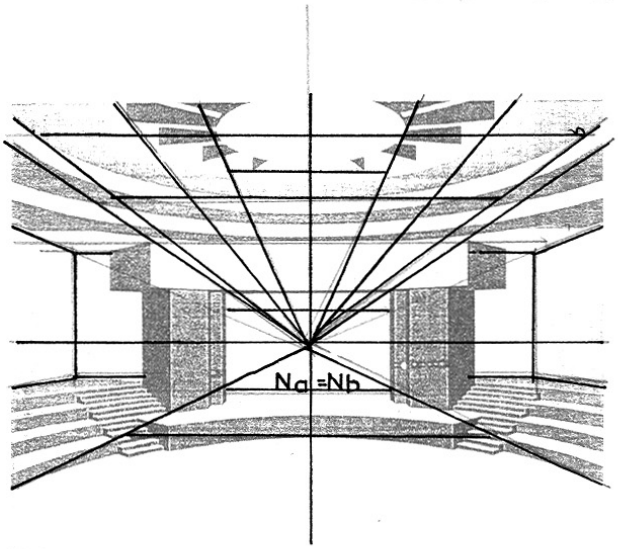

Sl.8

Ovakvih mesta je u sali malo, a vi treba da budete spremni na bilo koju poziciju, pa čak i na bini sa pogledom prema amfiteatru. Ova sala inače ima jednu veliku prednost nad aulom Arhitektonskog fakulteta, a to je da su sedišta ugodnija i da svi kandidati rade pod sličnim uslovima.

Sl.9

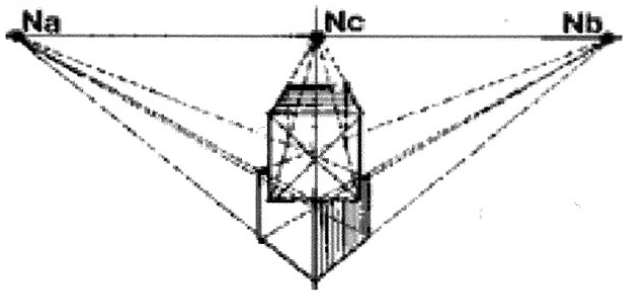

Sl.7

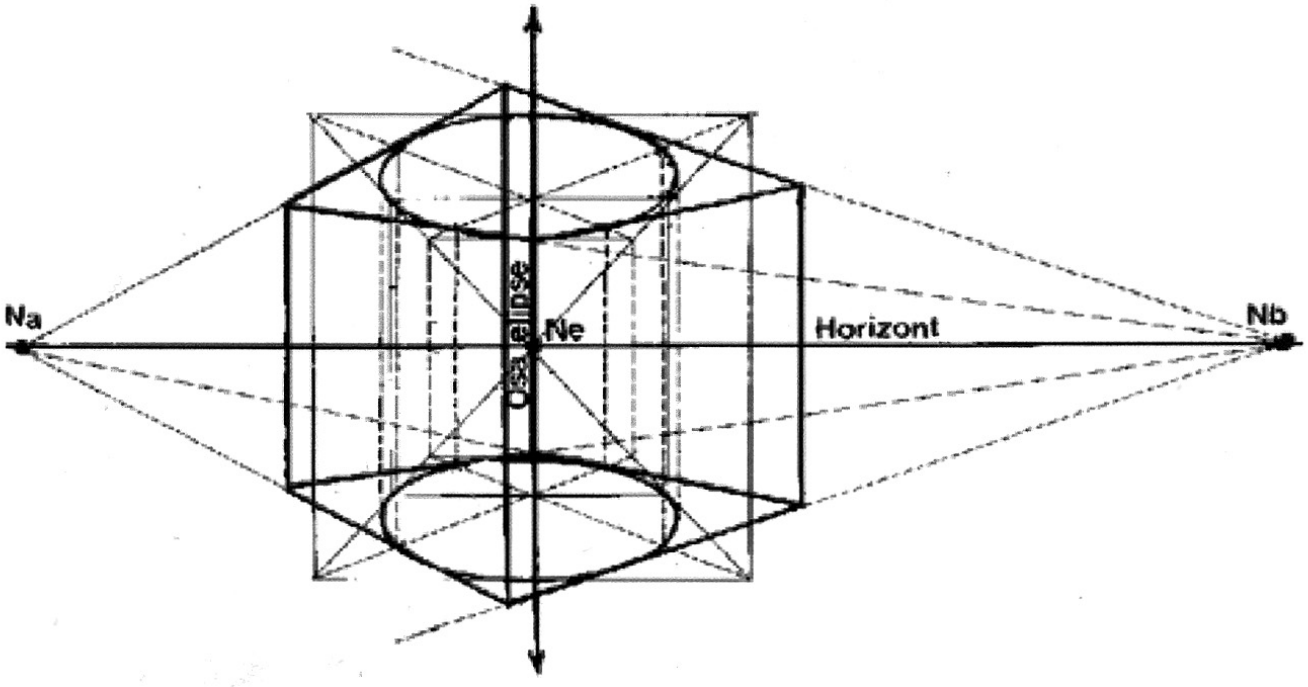

Sledeća važna odluka je vezana za odredjivanje dimenzija kompozicije u odnosu na veličinu lista. Moguće je da kompozicija dominira (naročito ako ste mršavi u prostoru), a moguće je i da se prednost da pozadini. U svakom slučaju, izbegavajte suviše male kompozicije, koje ne dozvoljavaju detaljnu obradu i iskazivanje vašeg grafičkog umeća. Nadjite pravu meru odnosa prostora i kompozicije, a koja je ta prava mera – e, to vam niko ne može reći, nju morate sami pronaći. Kompoziciju i prostor obradjujte sinhronizovano, step by step. Preporučujem da se prvo zatamne šupljine na i oko postavke, pa se onda pristupi njenom senčenju (ako uopšte senčite, a ne morate) i tek na kraju akcentira pozadina. U protivnom se može desiti da vam pozadina proguta postavku i da se sve izmeša kao svinjska creva...

A koje greške najčešće pravite? Jedna je nevodjenje računa o simetriji "elipsi" u odnosu na njihovu zajedničku osovinu. Dešava se da je jedna strana veća od druge, što je neprihvatljivo. Obe strane su jednake. Dešava se isto tako da ceo prostor strahovito SUZITE i sabijete, pa od velike sale dobijete nešto veću sobu. Time se likovni efekat crteža znatno umanjuje, a to će vam nesumnjivo srozati i ocenu, što vi nikako ne želite, zar ne? (Sl. 10).

Sl.10

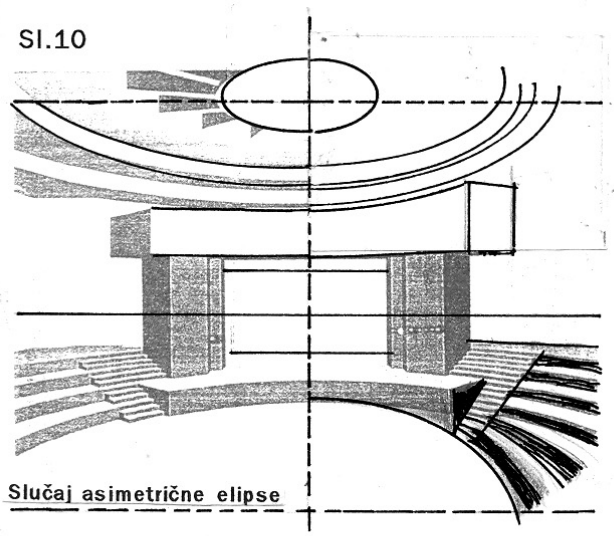

Slučaj asimetrične elipse

Zatim se dešava i da se elipse ISKRIVE, što znači da ste im iskosili njihovu horizontalnu osovinu. Nemojte da to radite, to je fuuuuj-kaka! Elipse su UVEK horizontalne, bar u ovom našem slučaju (Sl.11). Kada je reč o krivljenju, dešava vam se i veoma ružna stvar, da segmente elipsi koji su bliži horizontu i koji imaju veoma mala zakrivljenja (Sl.12-a), zakrivite preko svake mere, tako da arena izgleda kao neki tanjir koji ste okrenuli prema sebi da ga bolje oližete sa sredinom od leba (Sl.12-b)! Nemojte misliti da čete ove defekte maskirati dobro uradjenom koimpozicijom. Članovi komisije ovakve "sitnice"

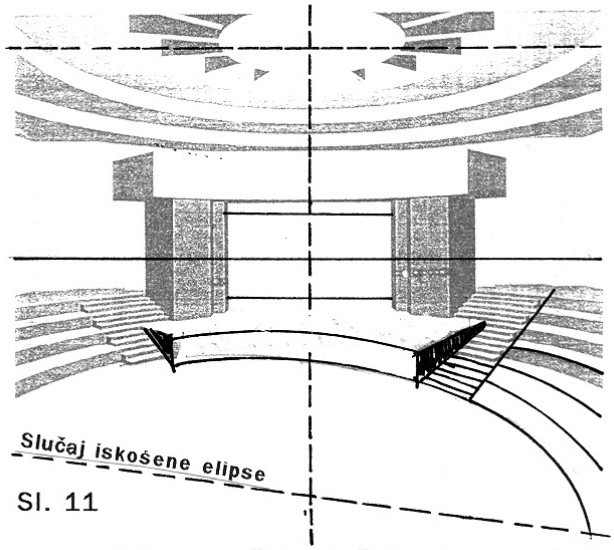

Slučaj iskošene elipse

Sl. 11

veoma dobro zapažaju i kažnjavaju po zasluzi, a možda i oštrije. Ako postoji mogućnost da vam prilikom ocenjvanja traže dlaku u jajetu, budite sigurno da će oni to i učiniti. To je jedan od čika Mikinih zakona, koji su se potvrdili u praksi.

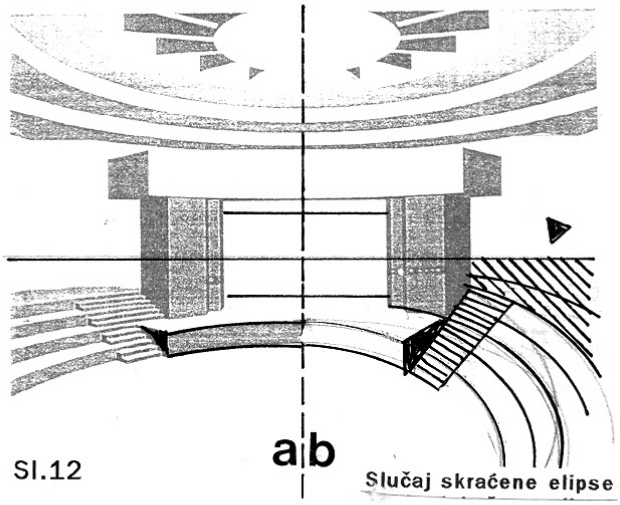

Sl.12

a b

Slučaj skraćene elipse

I na kraju, evo još nekoliko korisnih saveta kojih se baš i ne morate držati, ali bolje da ih se pridržavate:

1 - Slobodno se plašite, ali nemojte paničiti, jer to nije ni korisno ni racionalno. Idite sledećim redosledom:

- 11 – Odluka o vertikalnom ili horizontalnom listu,
- 12 – Odredjivanje horizonta, osnovnog gabarita (veličine) kompozicije, kao i zajedničke osovine elipsi.
- 13 – Sinhronizovano crtanje postavke i okolnog prostora, uz akcentiranje šupljina u i oko kompozicije,
- 14 – Finalizacija postavke
- 15 – Finalizacija prostora i uskladjivanje crteža kako bi se dobila skladna i doterana celina .

2 – Mislim da smo raspravili da li treba raditi linearno ili senčiti. Svi ste tokom ovih devet meseci vežbali i jedno i drugo sa raznim prelaznim oblicima, odnosno, tražili ste neki svoj način izražavanja, koji vam najviše leži i verujem da većina vas dobro zna kakvi su im dometi. Ipak, preporučujem da prvo crtež uradite linearno kao da ćete takav crtež i da predate, a onda, ako imate vremena i raspoloženja, terajte dalje, ali ne smete stati na pola puta. Ako senčite, morate osenčiti crtež do kraja. U suprotnom ocenjivači će reći da je crtež nezavršen i daće vam nisku ocenu. Podmetnite čistu hartiju pod šapicu da ne razmrljate crtež.

3 - Osam puta smo išli u ovu salu (što je svojevrsni presedan), pa neki od vas već podriguju na nju. Ipak, još uvek može da se provuče po neka greška u postavci iako smo o njima govorili i govorili. Budite pažljivi i koncentrisani. Nemojte se nadati da ćete greške u postavci uspeti da maskirate efektnim senčenjem. Senčenjem greške postaju još vidljivije. Vodite računa o proporcijama i odnosima postavke i prostora.

4 – Ako možete, na ispitu se koncentrišite jedni uz druge, jer ćete jedni drugima predstavljati snažnu moralnu podršku. Ako ste u mogućnosti da opljunete i po neki savet, sigurno nećete propustiti i takvu priliku, pazeći razume se, da vas ne ulove.

5 – Gledajte da se pred ispit dobro ispavate, a ne da negde praznujete (ne znam samo šta!). Ujutru se istuširajte i lepo doručkujte (ne preobilno). Nikako ne idite na ispit sa praznim stomakom jer možete da kolabirate. Ne zaboravite da ponesete malu čokoladicu, hladan sokić (ako je moguće, u termosu), možda sendvič ili malo keksa, toalet-papir i alternativno, mali termos sa kafom. Nemojte uzimati sredstva za umirenje, jer od njih možete da postanete dremovni. Pokušajte da u toaletu pre polaska obavite sve velike i male poslove.

Takodje, ponesite gnjecu, stolarski metar (odnosno, jedan komad od njega), kartonsko "prozorče", štrikaću iglu, rezač za olovke, celotejp i nekoliko običnih štipaljki da njima prihvatite crtež, dok crtate, a da vam se hartija ne ošteti.

6 – Pokušajte da vas na ispit neko doveze, kako se ne bi gurali u tramvajima i gubili energiju. Ako vaši roditelji nemaju kola, udružite se sa još nekim pa uzmite taksi. Verujte da će vam se isplatiti. Ako pak imate kola, povezite i nekog prijatelja ili prijateljicu koji ih nemaju. Onaj odozgo sve vidi i neće vam ostati dužan.

7 – U posebno nepovoljnom su položaju oni koji polažu u popodnevnoj smeni. Njima predlažem da se pre podne odmaraju u dubokoj 'ladovini, dremuckaju, a oni kojima je u ladovini potrebno društvo, neka ga se ne lišavaju. Obavezno ručajte, opet laku hranu: neku supicu, bareno meso i povrće, salate, koju voćkicu. Izbegavajte pasuljčinu, škembiće, masne djuveče i musake, a pogotovo alkohol, pa čak i pivo. Bistri sokovi će vam najviše prijati. Nemojte da vam na pamet padne da jedete neke hamburgere po prčvarnicama, da vam ne pozli u najvažnijem momentu. Pre polaska se istuširajte, to će vas osvežiti, a ne zaboravite ni dezodorans.

8 – Nemojte zaboraviti potrebna dokumenta i sve priznanice koje vam se traže za polaganje. To se svake godine po nekome desi, i to ih psihološki sasvim ruinira. Izbegavajte svako nepotrebno nerviranje.

9 – Izbegavajte konflikte sa redarima i vašim kolegama, ali ako nešto imate da pitate, pitajte i ne ustručavajte se. Skupo ste platili izlazak na ovaj ispit, pa imate pravo i da dobijete odgovore na nejasne stvari. Udjite, profesionalno uradite svoj posao, izadjite i to je sve. Nemojte zaboraviti da ni u jednom trenutku niste sami. Svi vaši mili i dragi dele vaše brige i strahove, a gomilu usplahirenih roditelja ispred sale panduri moraju da rasteruju šmrkovima.

* * *

Pa, čini mi se da je to sve za sada. Bili ste veoma drago i veoma mešovito društvo. Ima medju vama izuzetno motivisanih i popaljenih za arhitekturu, a ima i neverovatno indolentnih i lenjih. Moram da podvučem da su ATŠ-ejci i Subotari ove godine bili u proseku najagilniji i najkvalitetniji, dok su beogradski gimnazijalci u velikoj meri popustili. Još uvek ne znam šta je uzrok tome, ali predpostavljam da su mnogobrojni štrajkovi, materijalna beda vaših nastavnika i degradacija školskog sistema u celini, tome u velikoj meri doprineli. U svakom slučaju, mislim da bombardovanje sa ovim ima isto toliko malo veze kao i izgubljena Kosovska bitka (1389, razume se, a ne ova nova, sada smo pobedili!). Razlozi su skoro uvek sasvim konkretni i opipljivi, a šta je razlog razlozima, e, o tome ne bih želeo mnogo da pričam, jer svako ima neko svoje tumačenje, na koje moje mišljenje nema uticaja i dobro je što je tako. A vama još jednom, Teta Nada, Profesor Miša i ja želimo puno uspeha. Da Bog da vam se posrećilo, najdraža dečice!
Vaš odani

Čika Mika

Naselje Golf 12 (2)
KUĆA KLAUSA KADE U BEOGRADU I KUĆA U GRACU

U prošlom broju našeg časopisa smo vas upoznali sa stambenom operacijom Golf 12 u Beogradu, koja se sastoji iz osam kolektivnih stambenih zgrada, koje su projektovali poznati svetski arhitekti, a na inicijativu arhitekte Ivice Mladjenovića. Tom prilikom smo prikazali i prvu kuću iz ove grupacije koju je projektovao jugoslovenski predstavnik, arhitekta Aleksandar Djokić.

U ovom broju prikazujemo kuću veoma renomiranog austrijskog arhitekte Klausa Kade, iz Graca (1940) poznatog po neopterećenosti kanonima i dogmama pojedinih stilskih opredeljenja, kao i još jednu njegovu realizaciju iz Graca.

Objekti u grupaciji Golf 12, nanizani su u ul. Petra Martinovića, a Kadin objekat je drugi sa desne strane, odmah posle kuće A. Djokića. Zgrada je visine P+4 sa 14 stanova, 3 lokala u prizemlju i korisnom površinom od 1275.55 m2.

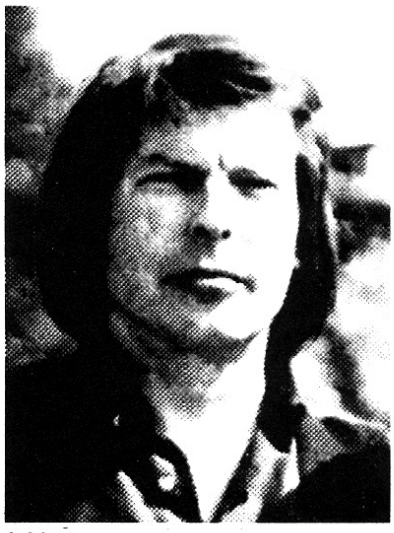

Arhitekta Klaus Kada

Kad pogledamo realizacije beogradskih arhitekata u oblasti stambene izgradnje, primetićemo jednu manijakalnu opsednutost čistoćom i funkcionalnošću osnove, odnosno, dispozicije stambenog prostora. Ova opsesija je rezultat investitorskih zahteva da svaki kvadratni metar prostora mora biti maksimalno iskorišćen pošto je pro-

Kadina kuća u Naselju Golf 12 u Beogradu

sečni jugoslovenski i beogradski stan bio veoma skučen – nije bio veći od dvosobnog. Prav ugao je stoga bio "Conditio sine qua non", pošto je trebalo obezbediti najracionalniji smeštaj tipskog nameštaja i opreme, setimo se samo koliko je muke imao F. Lloyd Wright da smesti posebno projektovani i nefunkcionalni nameštaj u svoje zgrade projektovane u trogaonim i šestougaonim modulima. Masovna stambena izgradnja je ne samo postavljala projektante pred veoma stroga ograničenja, već je, posrednim putem, ostavila svoj trag i na luksuznoj rezidencijalnoj gradnji, gde su arhitekti primenjivali kvalitetnije materijale i povećavali površine i broj prostorija, ali zadržavali iste principe projektovanja kojih su se držali u redukovanom masovnom projektovanju.

Medjutim, Klaus Kada ovom prilikom ne projektuje jednosobne socijalne stanove za Pamučnovunarski Kombinat, već za neke bogatije klijente, pa sebi dozvoljava daleko slobodniju interpretaciju uobičajenih organizacionih šema stanova, koja se prvenstveno ogleda u promenama uglova pojedinih unutrašnjih zidova.

Klaus Kada je mudar čovek i ume bez teškoća da razdvoji bitno od nebitnog, primarnu noseću konstrukciju od lakih sekundarnih struktura. Svi noseći zidovi (uzgred budi rečeno, krajnje racionalno rasporedjeni) se sučeljavaju pod pravim uglom i to tako da pravih uglova ima u skoro svim stambenim prostorijama, što znatno olakšava raspored nameštaja u njima. S druge strane neki laki pregradni zidovi (ali ne svi) su tako zakošeni da se prostoru obezbedjuje utisak neuniformnosti i neponovljivosti.

Osnova niže stambene etaže

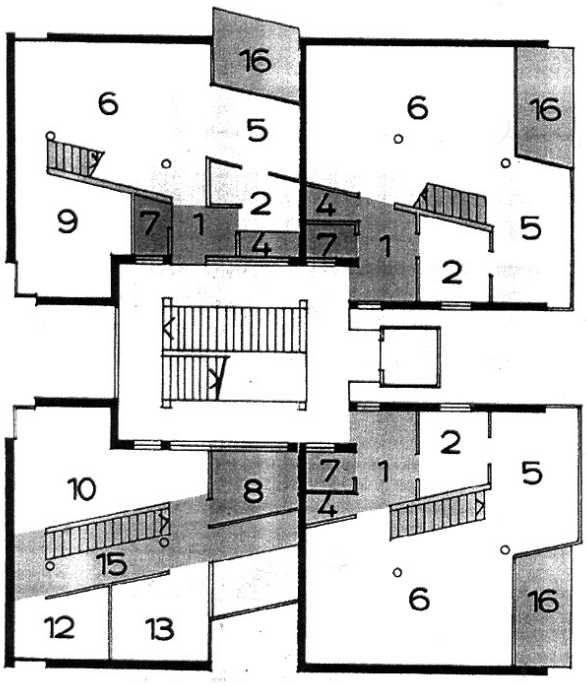

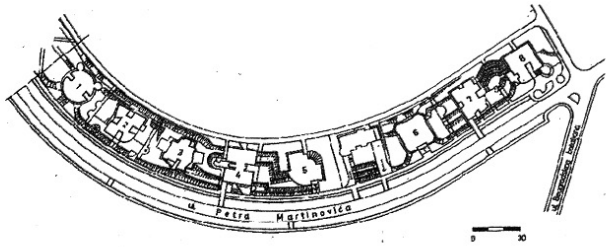

Ova Kadina prividna nonšalancija, krije u sebi itekakvu promišljenost i logiku. Za razliku od većine standardnih prjekata, gde funkcionalnost zasenjuje većinu ostalih aspekata i faktora, Kada u podjednakoj meri vodi računa i o ekskluzivnosti prostora. On izbegava serijsku trivijalnost masovne industrijske stambene izgradnje.

Osnova više stambene etaže

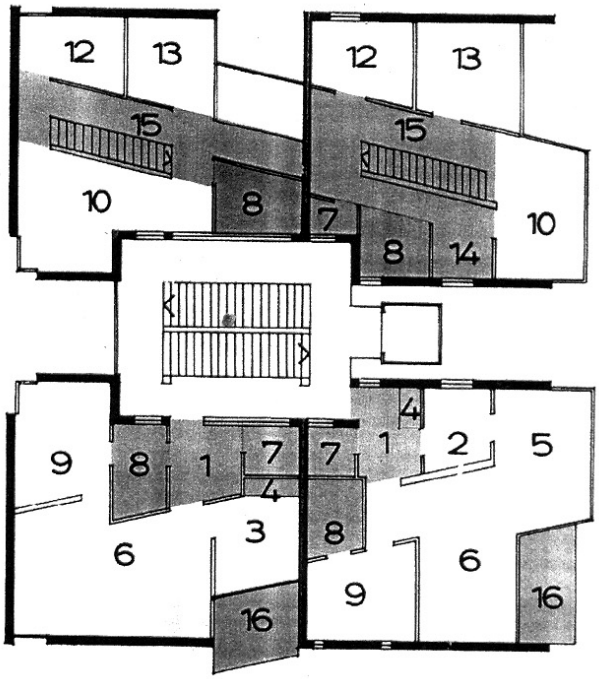

Legenda oznaka prostorija u stanovima:

1 – Ulaz
2 – Kuhinja
3 – Kuhinja sa obedovanjem
4 – Ostava
5 – Prostor za obedovanje
6 – Prostor za dnevni boravak
7 – WC
8 – Kupatilo
9 – Dvokrevetna spavaća soba
10 – Dvokrevetna spavaća soba
11 – Dvokrevetna spavaća soba
12 – Jednokrevetna spavaća soba
13 – Jednokrevetna spavaća soba
14 – Garderoba
15 – Degažman
16 – Lodja, terasa

Nemojte misliti da je iskošavanje unutrašnjih lakih pregradnih zidova samo jedna mala igra unutar stanova. Ovo zakošavanje se probija kroz sve etaže pa izlazi i na krov, čineći da kontrast ovog prividnog sukoba dva prostorna sistema postane vidljiv i spolja. Pogledajte samo fotografiju objekta sa ulice i zakošenja na krovu će vam odmah pasti u oči. Kada je suviše dobar arhitekta da bi igrao neku sitnu igricu, njegove vanserijske intervencije organski povezuju enterijer i eksterijer i vidljive su i spolja i iznutra.

Osnova prizemlja

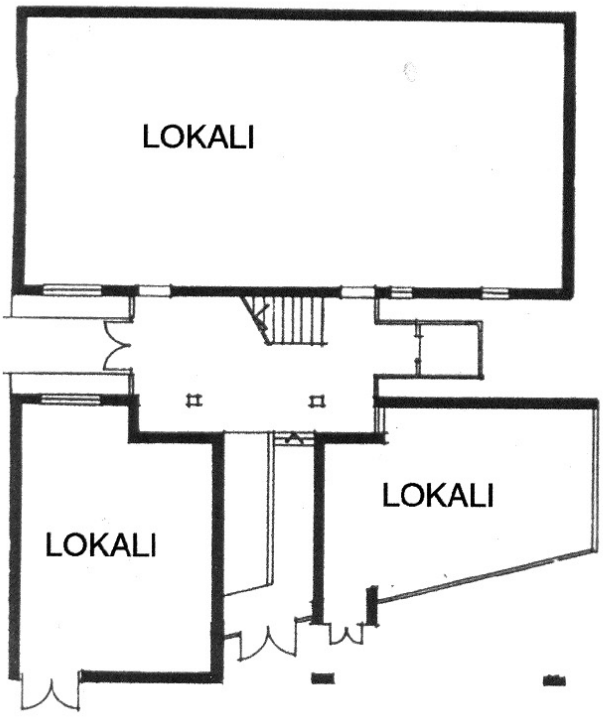

Zakošenja se prenose delimično i u prizemlje, gde je zastakljena pregrada jednog lokala zakošena u skladu sa dispozicijom pregradnih zidova na gornjim etažama. Ovu kuću je teško razvrstati u neki od uobičajenih pravaca savremene arhitekture. U njoj ima nešto od moderne, nešto od ekspresionizma, a ponešto i od oprezno dozirane dekonstrukcije, na koju asociraju u stvari samo dva zakošena spoljna zida, koja i daju odredjeni karakter i prepoznatljivost zgradi; bez njih bi ista delovala dosta uobičajeno i ne mnogo unikatno. Medjutim, Kada dobro zna da je osećaj mere pravi ključ za elegenciju. On ne preteruje, niti želi da nudi nešto što će promeniti svet. Iako prepoznatljiv, on ne odudara radikalno od okoline, a to je karakteristika prave organske arhitekture. Pa ipak, da bi bolje stekli sliku o njemu, red je da prikažemo bar još jednu njegovu realizaciju, a to će biti jedna stambena vila u Grazu, prikazana u časopisu "AR" (The Architectural Review), april 1990 (Str. 37-42).

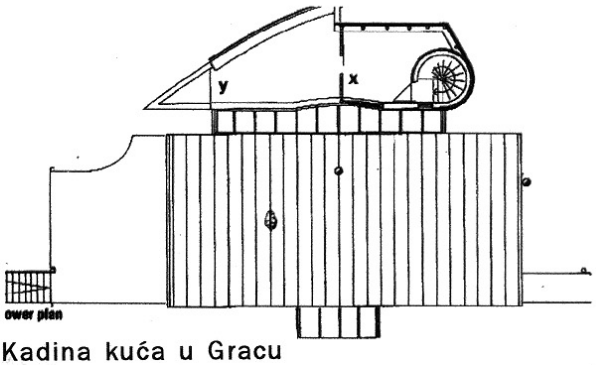

Kadina kuća u Gracu

Osnova krova

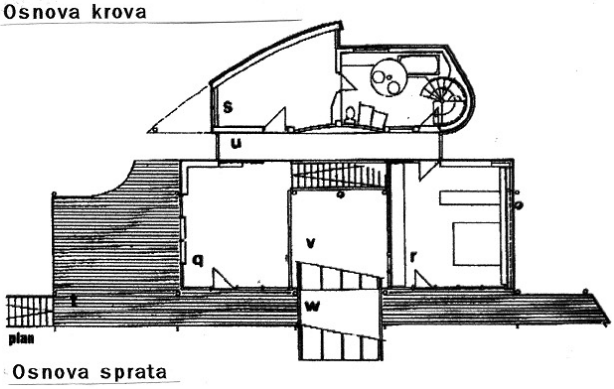

Osnova sprata

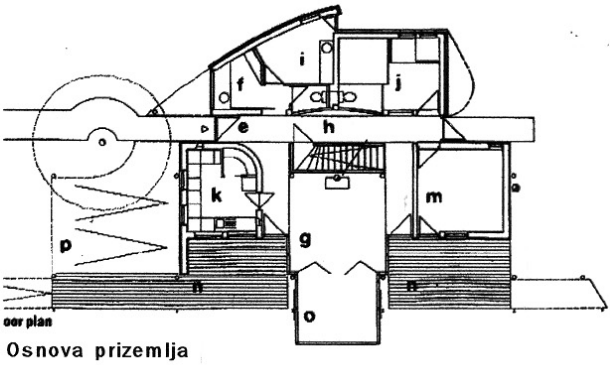

Osnova prizemlja

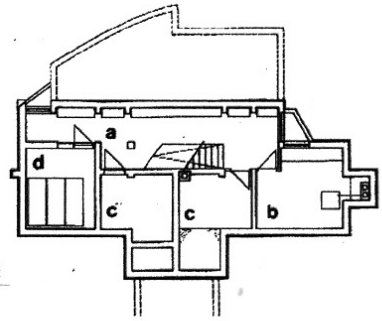

Osnova podruma

a, lokal
b, grejanje
c, ostava
d, rezervoar goriva
e, ulaz
f, toalet
g, boravak, obedovanje
h, ulazni hol
i, perionica
j, sauna
k, kuhinja
m, soba za goste
n, pokrivena terasa
o, staklena bašta
p, ulaz za automobile
q, dnevni boravak
r, spavaća soba
s, deca
t, terasa
u, galerija
v, šupljina iznad prostora za obedovanje
w, otvor iznad staklene bašte
x, studio
y, terasa za sunčanje

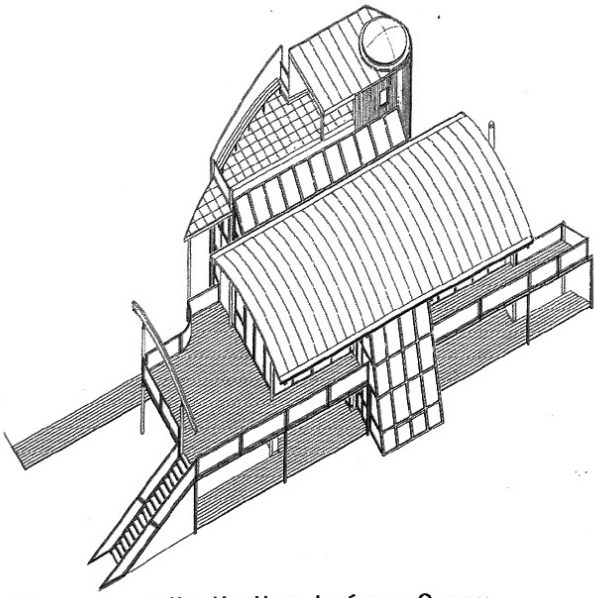

Aksonometrija Kadine kuće u Gracu

Dakako, i na ovoj lepoj zgradi ima zakošenih površina (spoljni zid staklene bašte, što je potpuno opravdano), ali nema ni traga od dekonstrukcije. I ovde se radi o jednoj promišljenoj kombinaciji moderne i ekspresionizma sa akcentom na vezu sa okolinom što njegovu arhitekturu definitivno kvalifikuje i kao organsku.

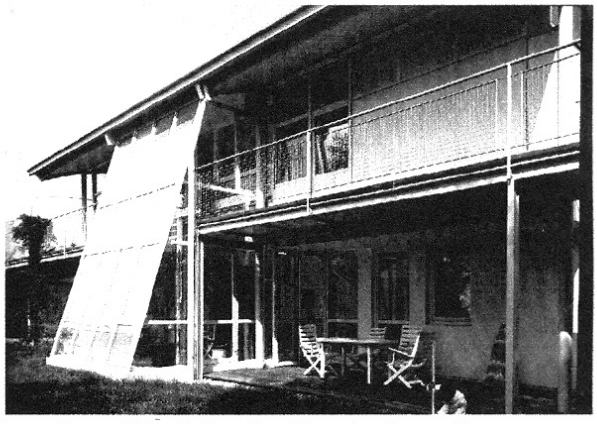

Detalj staklenjaka Kadine kuće u Gracu

Da moderna ne mora biti otudjena od prirode i okružja, dokazali su još mnogo ranije Mies van der Rohe (Farnsworth House) i Philip Johnson (Glass House), a ovu lepu tradiciju spajanja Moderne i organske arhitekture, Kada samo nastavlja, možda ne previše spektakularno, ali zato uvek prostudirano i nadahnuto. Moderna je do sada prolazila kroz mnoga iskušenja, ali je uvek bilo ljudi koji su je izvlačili, podmladjivali i usmeravali novim putevima. Jedan od ovih perspektivnih puteva je i njena simbioza za okružjem, a Klaus Kada je nesumnjivo, jedan od najuglednijih i najuspešnijih evropskih protagonista ove tendencije.

VELIKANI SAVREMENE SVETSKE ARHITEKTURE (2)

Nastavljamo sa prikazima velikana savremene svetske arhitekture iz pera G. Briana Nanka (USA), koji su, uz ljubaznu saglasnost autora pozajmljeni sa sajta: http://pages.prodigy.net/arkyt/Architects.htm.
Seriju eseja nastavljamo sa najpoznatijim predstavnikom neomoderne Richardom Meierom.

RICHARD MEIER

Tekst: Brian Nank, arch.

Muncie, Ind. (USA)

Richard Meier je rodjen 1935, god. u Newark-u (Njuarku), New Jersey (Njudžerzi). Obrazovanje je dopunio na Cornell univerzitetu, a zatim nastavio na uči i radi pod okriljem Davisa, Brody-a i Wisniewskog, zatim Skidmora, Ovingsa i Merilla, kao i Marcela Breuera. Bio je član grupe New York 5 koja je obuhvatala Michaela Gravesa, Petera Eisenmana, Charlesa Gwatmey-a i Johna Hejduka. Bio je pod uticajem ranih radova Le Corbusier-a i ovaj uticaj je primetan u njegovom celokupnom radu. Meier je započeo svoju samostalnu praksu 1963. u New Yorku. Njegovi interesu su obuhvatali i nameštaj, staklariju, satove, porcelan, ramove i svećnjake.

Meier projektuje sa veoma sažetim arhitektonskim rečnikom koji obuhvata projektovanje kako stambenih, tako i komercijalnih sadržaja. Njegov osoben stil sa identitetom ne dozvoljava da bude zamenjen sa nekim drugim. Sa uverljivom kompozicijom i doslednošću dostojnom poštovanja, kreira veoma upečatljive strukture. Sa uvek prisutnom sadržajnošću on harmonično ujedinjuje promenljive mreže, fasadne površine i kontrasne oblike.

Muskulatorni projekti su kubični i asociraju na neki nadrealni, čudesni High-tech svet, koji se sastoji od prostih oblika koji su potpuni i čisti. Vizuelna razmera gradjevina je veoma snažna i aludira na unutrašnje prostorne volumene. Ove velike prostorne praznine su uokvirene velikim staklenim površinama koje dozvoljavaju bogati prodor svetlosti i obezbedjuju spektakularne vidike.

Sa razumevanjem proporcije i razmere, on samopouzdano i elegantno razvija ove prostore. Sa elementarnim formama, u

Richard Meier was born in 1935 in Newark, New Jersey. He completed his education at Cornell University; and then went on to study and work under the likes of Davis, Brody, and Wisniewski, Skidmore, Owings, and Merrill, and Marcel Breu-er. He was a member of the New York which included Michael Graves, Peter Eisenman, Char-les Gwathmey, and John Hejduk. He was influ-enced by the early work of Le Corbusier and this influence can be seen in all of his work. Meier established his own practice in 1963, in New York. His inventiveness has even delved into furniture, glassware, clocks, china, frames, and candle holders.

Meier designs with an extraordinarily concise architectural vocabulary which includes both residential and commercial design. His signature style has warranted him with an identity not to be confused with any other. With an awesome composition and praiseworthy loyalty he creates structures which make bold statements. With an ever present consistency he incorporates shifting grids, facade panels, and contrasting shapes harmoniously.

The muscular designs are cubic and conjure thoughts of surreal high-tech wonderlands; which consist of simple forms that are pure and clean. The visual scale of the buildings is quite powerful and this scale alludes to the volumes of space within. These large voids of space are framed by large expanses of glass which allow for plenty of light to enter and also provide spectacular views. With an understanding of proportion and scale he develops spaces with confidence and class. With elementary forms in hand Meier molds complex volumes and envelops divine spaces. Through manipulation of

rukama Meiera oblikuju se kompleksni volumeni i formiraju veličanstveni prostori. Manipulacijom oblika, prostora i svetlosti, Meier stvara savremene gradjevine. Jednom je rekao:

"Ja manipulišem oblicima u svetlu, promenama razmera i vizura, pokretom i mirovanjem... Arhitektura je misaono 'stvaranje prostora u kome postojimo, krećemo se i koji koristimo. Prostorne ideje su kiseonik univerzuma. Moje preokupacije su bile i nastavljaju da budu prostorne konstrukcije. Bilo, kako bilo, kada govorim o prostoru, to nije apstrakcija, jer je moj rad uvek u vezi sa svetlom, ljudskim dimenzijama i kulturom arhitekture."

Korišćenje emajliranih belih panela i mnogo stakla, je deo Meier-ovog nepogrešivog i ličnog stila. Estetska čistoća, postignuta korišćenjem bele boje je karakteristična i skoro uvek prisutna u njegovom delu. Postoji samo nekoliko njegovih radova koji nisu obučeni u belo. Neizbežna bela boja može učiniti da Meierov rad izgleda blag i prilično monoton, ali Meier dodaje kontrast i odlučnost redjanjem vertikalnih i horizontalnih elemenata. Poseban je majstor za vajanje izlomljenih površina.

"Bela boja je sasvim sigurno odličan način da se u mnogim kontekstima gradjevina odvoji od zemlje. Porcelanske površine, takodje, imaju jedan savršeni izgled koji zgradu čini svetlosnim objektom, čak i ispod sivog neba. Belina je jedan od karakterističnih kvaliteta mog rada. Ja je koristim da bih razjasnio arhitektonske koncepte i uzdigao moć vizuelne forme. Na belim površinama najbolje se odražava igra svetlosti i senke, punog i praznog. Iz ovih razloga, bela boja je tradicionalno prihvatana kao simbol čistoće, bistrine i savršenstva."

Prevod sa engleskog:
Katarina Ražnatović i Vladan Jovanović

form, space, andlight Meier creates contemporary buil-dings.He once said: "I manipulate forms in light, changes of scale and view, movement and stasis....architecture is the thoughtful making of space, space that we exist in, move through, and use. Spatial ideas are the oxygen of the universe. My concerns have been and continue to be about spatial constructs. However, when I speak of space it is not in the abstract, for my work is always related to light, human scale, and the culture of architecture."

The use of white enamel panels and plenty of glass are a part of Meier's unmistakable signature style. An aesthetic pureness achi-eved through the use of the color white is a characteristic almost always present in his works; there are only a handful of his de-signs that have not been clad in white. The reoccurring color white may make it seem that Meier's work is bland and rather bo-ring, but Meier add contrast and resolution by layering vertical and horizontal elements. The sculpting of fractured grids is an art that he has mastered.

"The color white is inevitably an excellent device, which in most context separates the building from its ground. The porcelain pa-nels, too, have an unscathed aspect, which makes the building a luminous object, even under a gray sky. Whiteness is one of the characteristic qualities of my work; I use it to clarify architectural concepts and heigh-ten the power of visual form. It is against white surfaces that one best appreciates the play of light and shadow, solids and voids. For this reason white has traditionally been taken as a symbol of purity, clarity, and of perfection."

Smith House, Darien, CN 1965

Hipolux Bank, Luxembourg 1990-93

RICHARD MEIER – REALIZACIJE

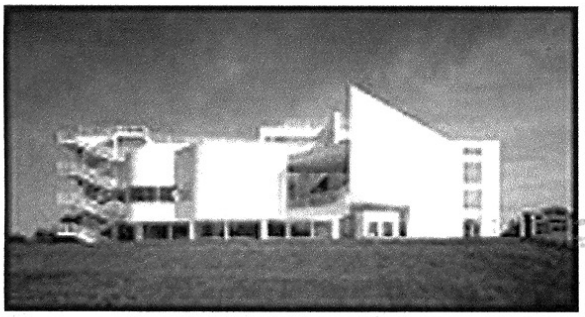

Atheneum, New Harmony, IN 1979

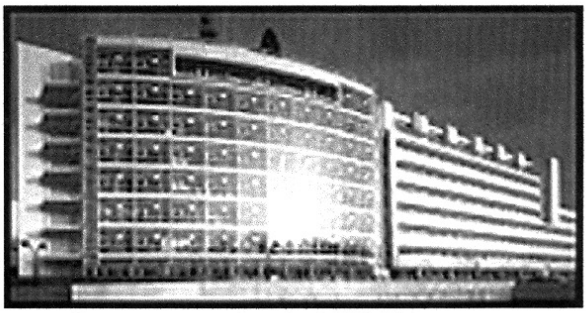

Canal+ Headquarters, Paris 1988-92

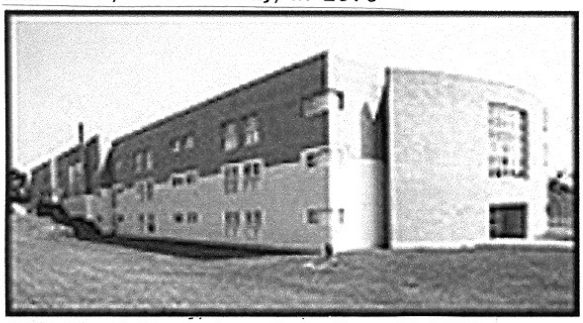

Clifty Creek Elementary, Columbus, IN 1982

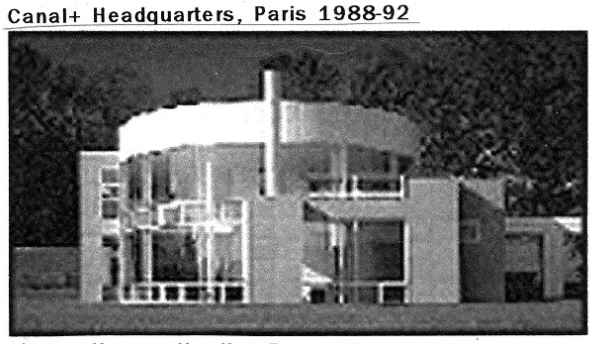

Grotta House, Harding Township, NJ 1989

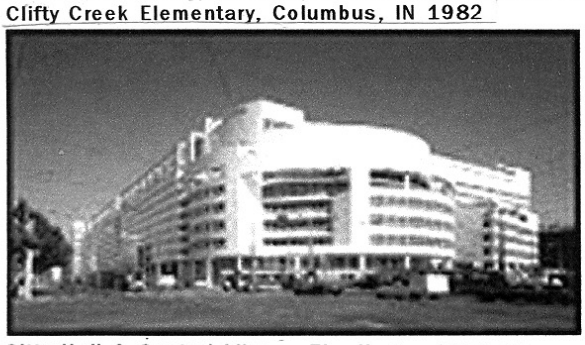

Citty Hall & Central Library, The Hague 1986-95

High Museum of Art, Atlanta, GA 1983

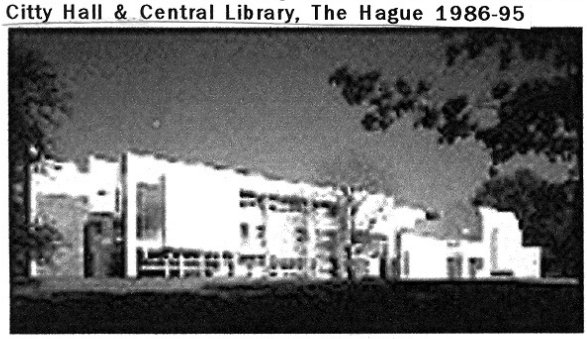

Hartford Seminary, Hartford, CT 1981

Royal Dutch Paper Mills Headquarters, Hilversum 1987-92

Museum for the Decorative Arts, Frankfurt, 1979-85

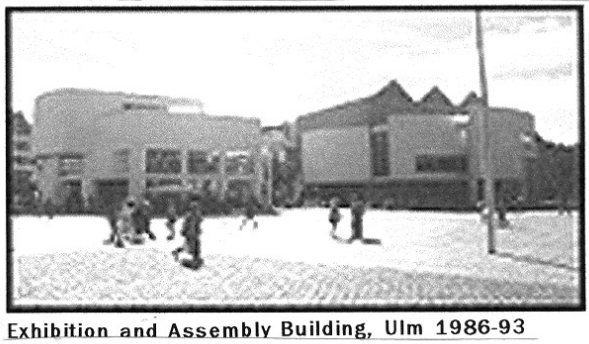

Exhibition and Assembly Building, Ulm 1986-93

PAUL GETHY MUSEUM, LOS ANGELES (1995–99)

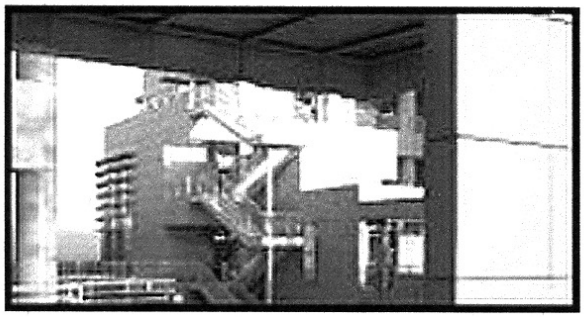

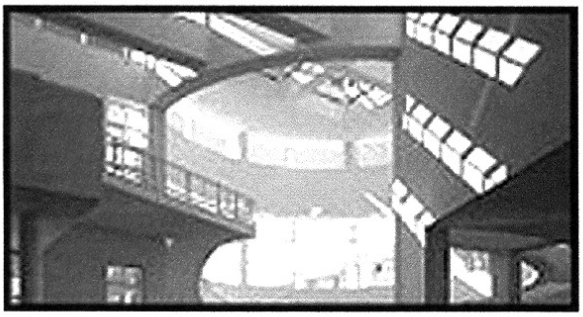
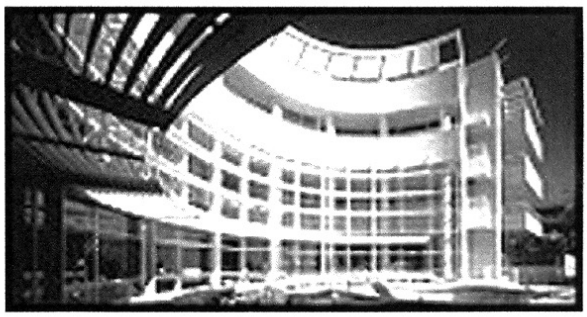
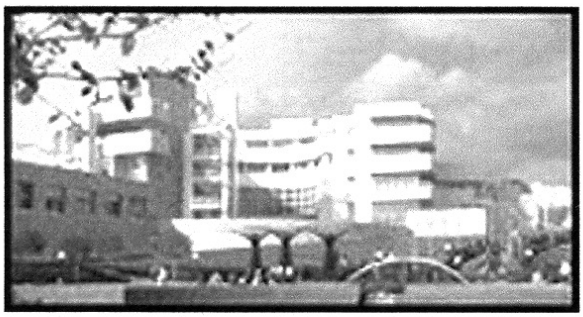

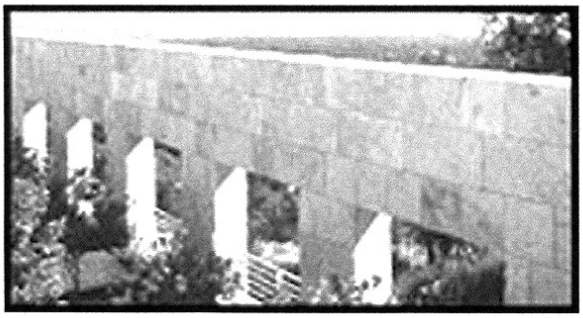

PAUL GETHY MUSEUM, LOS ANGELES (1995–99)

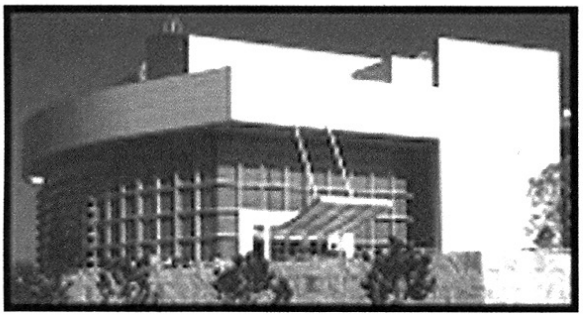
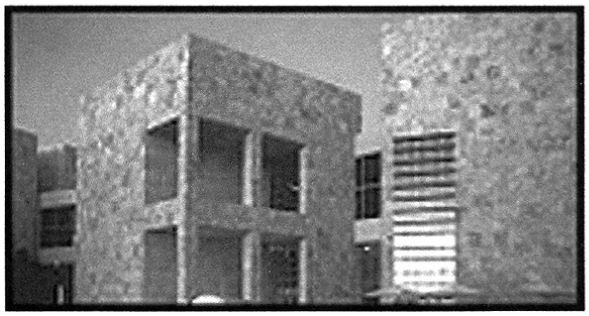

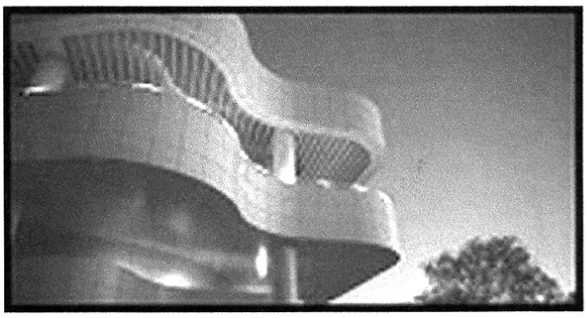

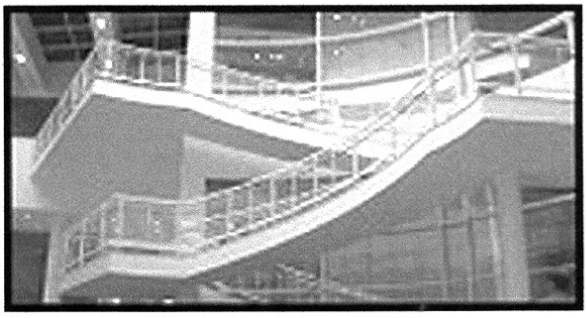

RICHARD MEIER – NOVIJE REALIZACIJE

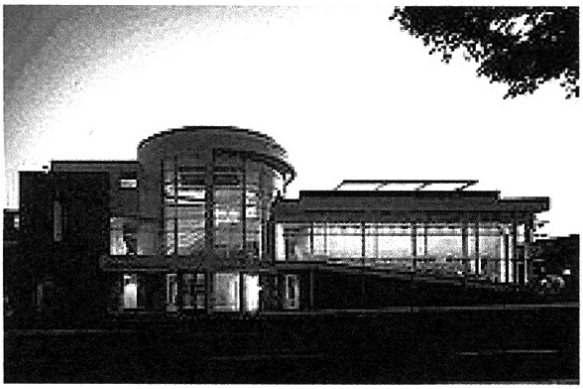

The Museum of Television & Radio, Beverly Hills, CA 1994-96

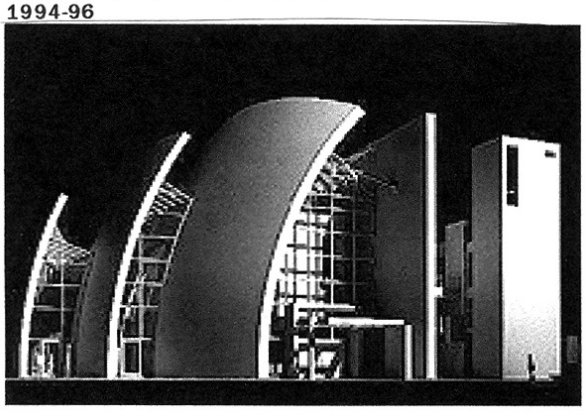

The Church of the Year 2000, Rim 1996-00

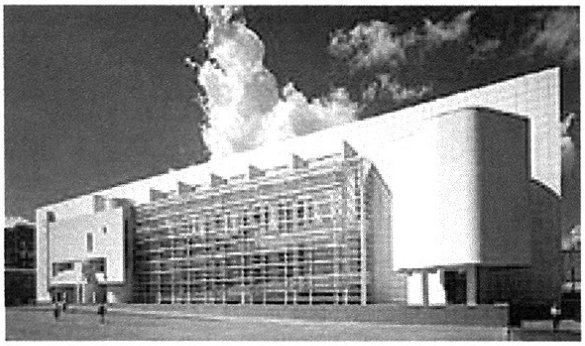

Muzej savremene umetnosti, Barcelona 1987-95

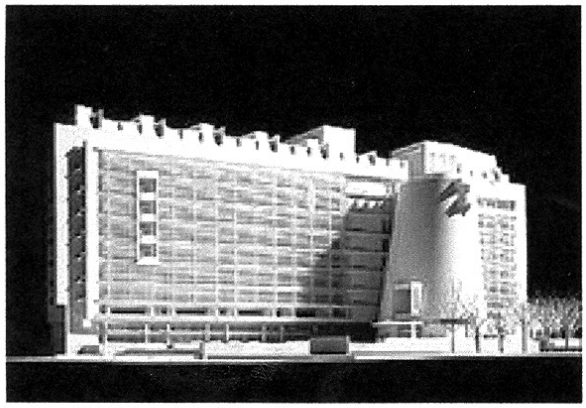

Federal Building & US Courthouse, Islip, NY 1993-98

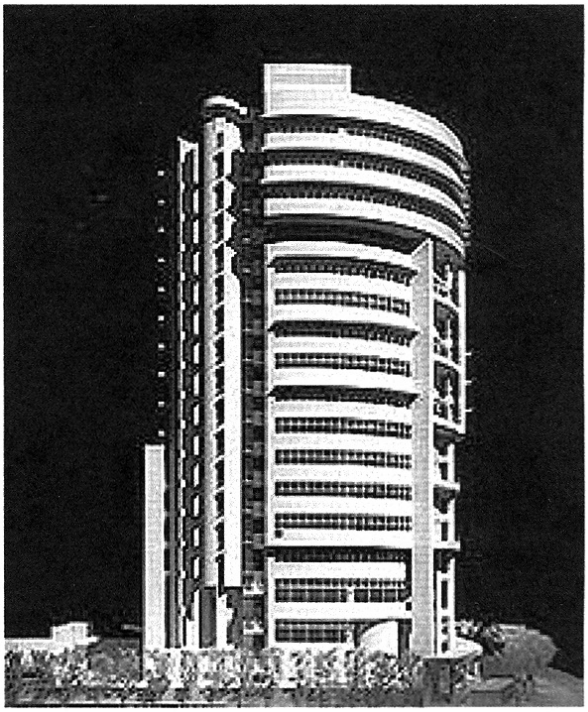

Grange Road Medical Center, Singapore 1990-98

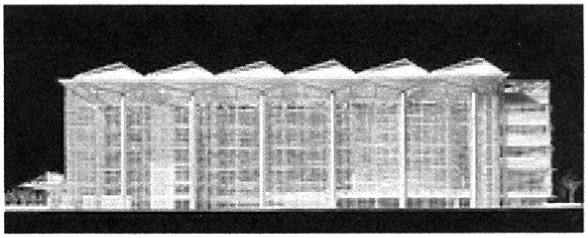

Federal Building & United States Courthouse, Phoenix. Arizona 1995-00

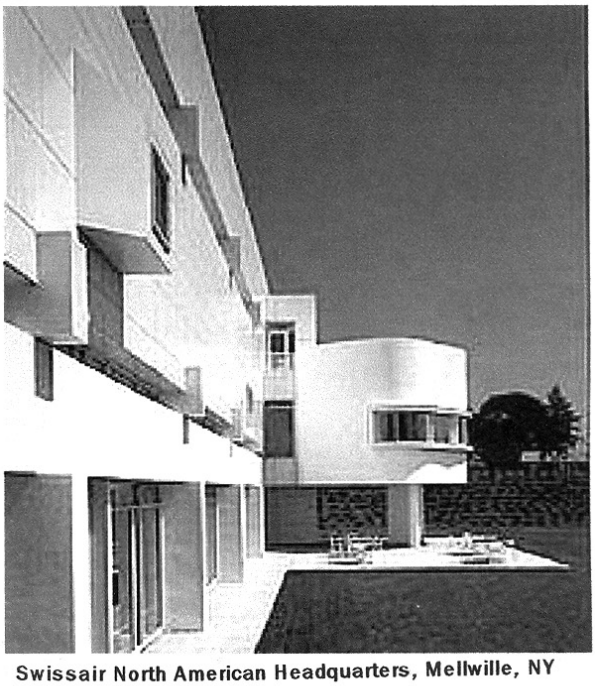

Swissair North American Headquarters, Mellwille, NY 1990-95

In memoriam

Arhitekta SLOBODAN ILIĆ (1931–2000)

U Broju 15/2000 našeg Biltena ispričao sam vam kako sam se posle 40 godina ponovo sreo i zbližio sa mojim starim drugarom i kolegom sa studija arhitektom Slobodanom Ilićem – Bata Luletom, rodjenim dorćolcem, divnim prijateljem i izuzetnim arhitektom. Kada smo se nakon diplomiranja bacili u mutne vode arhitekture, pa nas vetrovi i morske struje odneše na razne strane, dugo vremena smo nekako izgubili jedan drugog iz vida. A onda, kada smo se ovog proleća opet našli, konstatovali smo da imamo mnogo zajedničkih crta i da veoma slično razmišljamo i o životu i o profesiji, pa se dogovorismo da se više družimo i tome druženju se unapred obadovasmo obojica. Na žalost, ne dade nam se, jer u junu stiže crna vest da je Bata Lule jedno popodne kada je krenuo na poštu da razašalje nekoliko paketa sa svojom najnovijom, trećom knjigom (o kojoj ćemo detaljno govoriti u jednom od sledećih brojeva našeg biltena), pao ispred kuće i više nije ustao. Tako je surovo i neočekivano, naglo presečen intenzivan stvaralački opus jednog časnog, vrednog i talentovanog arhitektonskog stvaraoca, koji je za sobom ostavio mnoge duboke brazde u njivi srpske arhitekture, brazde iz kojih je nicalo a nicaće i dalje dobro i zdravo klasje.

Arhitekta Slobodan Ilić je rodjen 1931 godine u Beogradu, gde se školovao, studirao, pa i diplomirao 1957 godine. U toku 1960. zaposlen je u Saveznom zavodu za fizičku kulturu, u periodu 1961-65 u Zavodu za urbanizam i projektovanje grada Pančeva, pa je zatim prešao u Liban, gde je 1965 radio u birou Morisa Hindija, a u periodu 1966-69 imao samostalnu praksu. 1969. se vraća u zemlju i zapošljava u Direkciji za izgradnju i rekonstrukciju grada Beograda, gde ostaje sve do penzionisanja 1996. kada nastavlja da se bavi privatnom praksom, projektovanjem i pisanjem.

Jedna od mnogih vrlina koja je krasila Slobodana Ilića (a koja mu se ko zna koliko puta obijala o glavu), bila je užasna i moglo bi se reći nepodnošljiva SKROMNOST. Iz dubine duše je mrzeo gurgure, nametljivce, agresivne hvalisavce kojih je naša sredina toliko puna i dobro se čuvao (možda i previše) svakog eksponiranja i laktanja. Odbijao je intervjue, iako je imao da kaže puno mudrih stvari, mnogo pametnijih od onih koji se otimaju da im se ime pojavi bilo gde u dnevnoj ili stručnoj štampi, a o malom ekranu i da ne govorimo. Nije prihvatao ni rukovodeća mesta, interesovala ga je samo čista struka i njoj se posvećivao iskreno, duboko je proživljavajući.

Bio je ISKREN i nije skrivao šta misli, čak i kada bi to moglo da mu naudi, što na umu to na drumu! Nije on ništa potajno kalkulisao, čak i kada bi to bilo sasvim opravdano. Sve što je znao o odredjenoj problematici rekao je u svojim predivnim knjigama i ništa nije ostavljao nedorečeno, kako bi kasnije navukao klijentelu željnu dopunskih informacija. Onima koji su mu se javljali govorio je da je sve što zna napisao, pa je svaki poseban razgovor izlišan, a ako pogledate ove knjige videćete da je imao i pravo. To su i priručnici i enciklopedije i udžbenici, tu je zaista sve što vam može zatrebati. Zbog te svoje iskrenosti, mnogi koji ga nisu dobro poznavali mogli su da ga ocene kao prznicu i isključivog, medjutim, on je samo izbegavao lažne kompromise i ne samo kompromise. Izbegavao je filistere, ulizice, birokrate, agresivne neznalice i džibere. Nikome se nije ulagivao, svoj status je osvajao samo poštenim radom i talentom.

Slobodan Ilić je uspeo da izbegne zamke koje je šezdesetih godina Internacionalni slil postavio pred arhitekte. Dok u početku, slično Arne Jakobzenu, insistira na harmoničnim odnosima primarnih masa, bez upadljivih elemenata sekundarne plastike (Pedagoška akademija u Vršcu, 1964), u svom kasnijem radu, slično engleskim Neobrutalistima, uvodi detalj i fakturu materijala (Muzej afričke umetnosti u Beogradu, 1973-76), da bi ga još kasnije jedan logičan put razvoja doveo do uspešnog kombinovanja modernih i ekspresionističkih tendencija (Zabavni park na Adi Ciganliji, Beograd, sa A. Djokićem, 1977).

Medjutim, kako god evoluirao u svom radu, Ilić je uvek uspevao da izbegne opasnu zamku monotonije koju je Internacionalni stil postavio arhitektima šezdesetih godina, a u koju su mnogi neoprezno upali.

Slobodan Ilić nije protivnik neovernakularne arhitekture, jer smatra da je ona normalan i logičan razvojni tok koji direktno potiče iz autohtonog narodnog stvaralaštva, ali se ne uključuje u istoricistički tok Postmoderne, smatrajući ga izveštačenim i isforsiranim. Pogledajmo, šta on o arhitekturi govori u svom predgovoru V izdanja knjige "Klasični drveni krovovi" iz 1998 godine:

"Narod počinje da razumeva arhitekturu i arhitektonsku delatnost, koja je užasno poljuljana, društveno-politički zapostavljena i dosta ignorisana, što je i razumljivo... U mnogome su krivi i arhitekti, tzv. programeri činovnici, sinekuristi i subordinantne ličnosti iz državnih organa, moćnih preduzeća, raznih komesarijata i drugih institucija, a posebno ljudi samozvani stručnjaci-preduzimači.

Arhitektura nije ni matematika ni mehanika, ona je emocionalna i kada je najracionalnija, ona je stvorena iz simbioze srca i uma i zato je, kao i sam čovek, individualna, autentična i neponovljiva.

Arhitektura pre svih umetnosti, mora istraživati najintimnija htenja čoveka, jer ona čini deo njegove egzistencije i okvir svih manifestacija života...

Preko kuće se sprijateljujemo sa svetom i dobijamo životnu podršku neophodnu za delovanje. U kući se nalaze stvari koje poznajemo i volimo, koje smo doneli spolja, sa kojima živimo i koje čine "naš svet". Unutrašnjost kuće u celosti ima svrhu da približi stvari, a one da približe svet. Unutrašnjost kuće poseduje osobine unutrašnjeg duhovnog života i deluje kao dopuna našeg najprisnijeg bića. Kada se ostvari ovo osećanje, osećanje privatnosti u sopstvenoj kući, onda uživamo u "domaćem miru i domaćoj sigurnosti"."

Enterijer sportske sale u zgradi Pedagoške akademije, Vršac (1964)

I tako Slobodan Ilic završava svoj tebobni i časni životni put kroz arhitekturu sintezom emocija i razuma, srca i mozga, organskog ekspresionizma i moderne. To ne treba shvatiti kao kompromis (jer, kako rekosmo, kompromisi nisu bili njegova osobina), već kao odraz konačnog sazrevanja jedne bogate i iskusne ličnosti koja shvata da se i u životu interesi pojedinca i zajednice, javno i privatno, racionalno i intuitivno, na razne načine prepliću u nove celine višeg reda i da i arhitektura treba da prati ove razgranate struje.

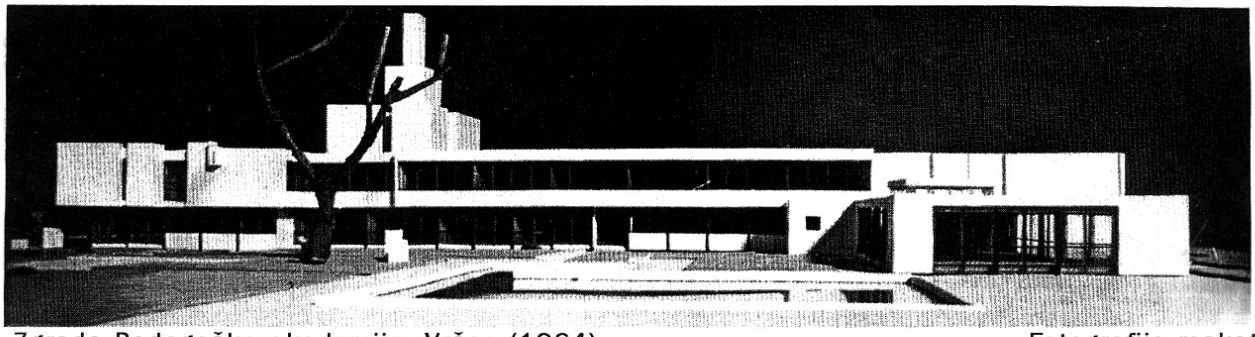

Zgrada Pedagoške akademije, Vršac (1964)

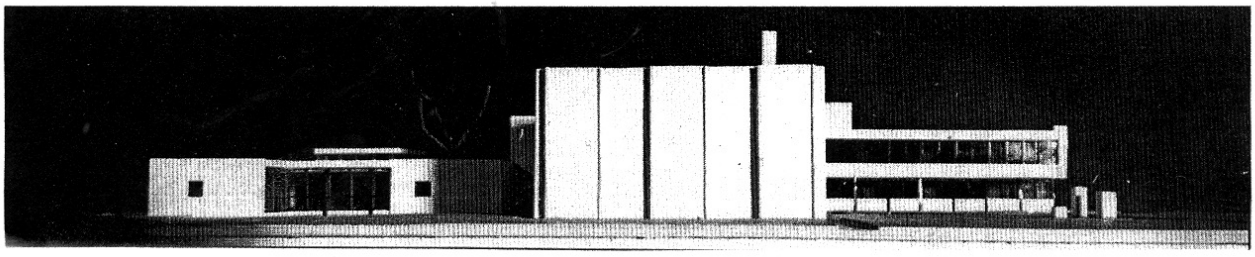

Fotografije makete

Realizacije Arh. Slobodana Ilića:

- Pedagoška akademija, Vršac (1964)
- Vila Alfreda Tamaza fabrikanta voćnih sokova Balbeka, Liban (1966/69)
- Kraljev paviljon na aerodromu u Džizi Aman (1969)
- "Centar San Šarl" u Bejrutu, Liban (1965/66)
- Stambena zgrada Mihajla Kazadđajana, u ul. Zorž Pikota u Bejrutu (1967/70)
- Ministarstvo odbrane Libana u Bejrutu (sa M. Hindijem i A. Voženskim), (1970)
- Kulturni centar sa domom veterana scene na Dedinju (1971, projekat)
- Zgrada komande Pomorske baze u Džuni, Liban (1967-74) (reaizovani objekti: "Eta mažor" i škola oficira)
- Vila Gazi Al Rifaija u okolini Amana (1972/75)
- Zabavni park u Topčideru (sa A. Đokićem, J.Rosićem i C.Davičo), (1973)
- Muzej afričke umetnosti u Beogradu (1973/76)
- Zabavni park na Adi Ciganliji (sa A. Djokićem), (1977)
- Dom samoupravljača u Rakovici, (1974)
- Naselje za izbeglice, Ostojićevo kod Čoke, urbanistički projekat (1995-96)
- Kuće za izbeglice, Ruski Krstur (1995)

KLASIČNI DRVENI KROVOVI

Strana: 716 Crteža: 3902
Fotosa: 464 Tabela: 68

Sadrži – Konstrukcije prostih krovova, krovova sa: raspinjačama, slemenjačama, rožnjačama /kosim i pravim stolicama/, vešaljkama, šed-testerastim i mansardnim kao i složenim krovovima. – Krovnim prozorima, pokrivačima-crepom, ćeramidom, kamenim pločama, šindrom, trskom, ter hartijom, limom i salonitom. Opšivanja i oluci. – Spojna sredstva, statički proračuni, dimenzionisanje i drvena stepeništa.

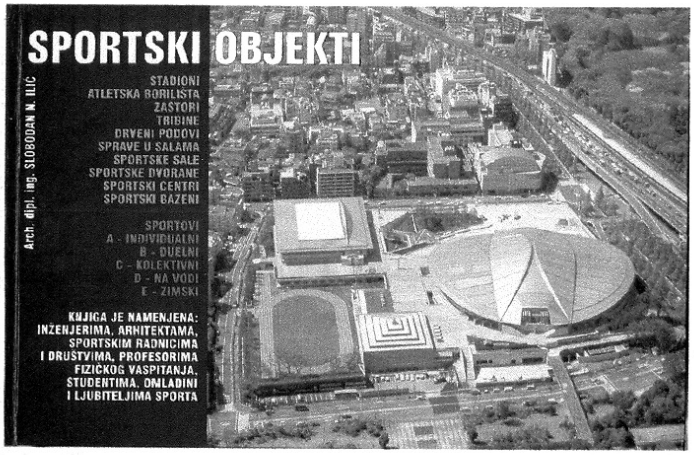

SPORTSKI OBJEKTI

Strana: 664 Crteža: 2180
Fotosa: 205 Tabela: 55

Sadrži: Stadione, atletska borilišta, održavanje terena, tribine, zastori borilišta, drveni podovi, sprave u salama, sale pri školama, sale za rekreaciju i sport građana, sportske dvorane, sportski centri; Bazeni – zatvoreni, otvoreni, zatvoreno-otvoreni i filteri. Borilišta za: individualne sportove, duelne, kolektivne, sportove na vodi i zimske sportove.

DRVENI: VRATA, PROZORI, PODOVI, LAMPERIJE I STEPENIŠTA

Strana: 360 Crteža: 1200
Fotosa: 180 Tabela: 29

Knjiga je namenjena: kao potsetnik inžinjerima-arhitektama, studentima, đacima S.T. škola, školama za građevinska zanimanja, naročito preduzimačima, majstorima stolarima kao potsetnik i amaterima.

Михаило Чанак:

У СЛАВУ МОДЕРНЕ

Ваша генерација развијала се у доба када је доктрина соц-реализма још увек била актуелна. Међутим, ни Ви, ни група Ваших истомишљеника, никада нисте прихватали овај тренд. Да ли је у то време било ризично "заносити" се идејама које су долазиле са Запада?

❑ Наша група (коју смо звали "Београдских 5") формирана је 1953., на трећој години студија. Будући да смо били студенти, све до дипломирања 1957 године, бавили смо се углавном јавним конкурсима и имали доста успеха. Чланови групе су били Леонид Ленарчић, Милосав-Миша Митић, Иван Петровић, Иван Симовић и моја маленкост. Терор соц-реализма је тада заправо већ прошао и на идеје са Запада се још увек сумњичаво гледало само у области ликовних уметности. У архитектури, ствари су текле много либералније. Факултет је био пун модерниста (Добровић, Злоковић, Пантовић, Богојевић и др.), а млади асистенти-комунисти, Урош Мартиновић и Богдан Богдановић, били су модернији и од старих превејаних модерниста. Био је то неки ублажени и могло би се рећи разводњени модернизам који је Добровић опасно раздрмао својим експресионистичким Генералштабом. Пошто смо 1960. путем конкурса добили први велики посао - већи део Блока 21 у Новом Београду- ми смо се, да бисмо избегли "мочвару разводњене модерне", опредељили за радикалну модерну раних двадесетих година, са чистим хоризонталама, као на неким раним Mies-овим пројектима. Наша је трагедија била у томе што су градитељи индустријски произведених станова овакву једноставну архитектуру оберучке прихватили и почели да је штанцују у огромним серијама, након чега се шарм њене једноставности претворио у неподношљиву монотонију. Поновите Партенон двадесетак пута и добићете избегличко насеље у Доњој Локошници! Да смо се само сетили да Модерну гарнирамо историцистичким елементима, што нам је мудри Чика Леко љубазно нудио, ми бисмо ушли у Постмодерну пре Европе, јер су нам прилике биле наклоњене. Али, ми смо били сувише радикални и бескомпромисни. Тако се десило да је већ након десетак година наша архитектура проглашена превазиђеном, док су они који су очијукали са историцизмом лакше преживели кризу модерне.

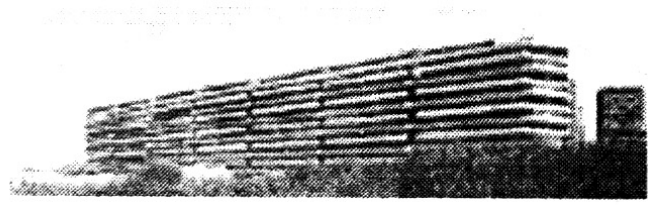

Чанак, Митић и Ленарчић, Блок 21 у Новом Београду

Да ли се ваши данашњи ставови поклапају са онима на почетку каријере?

❑ У сопственом схватању архитектуре могао бих да издвојим некакве четири фазе. Као што сам поменуо, прва фаза је обележена "радикалном Модерном" која је најконсеквентније примењена на стамбеним објектима у Блоку 21 у Новом Београду. Након тога се и наша група распала, пошто је већина њених чланова отишла у иностранство. Ту су и стамбено насеље Лиман I у Новом Саду и Блокови 45 и 70 у Новом Београду, које карактерише веома скроман ниво минималистичке индустријске Модерне, са много понављања, уз нужни губитак атрактивности. Прва фаза се завршава стамбеним и пратећим објектима у Блоку 29 у Новом Београду (аутор урбанистичког решења М.Главички), које смо пројектовали Миша Митић и ја, а који носе у себи и извесну експресионистичку ноту. Мислим да би Ch. Jencks то назвао умереним видом "екстремне артикулације" у оквиру тзв. "позне Модерне". У сваком случају то је коначно био раскид са минимализмом индустријске стамбене архитектуре, коме се више никада нисам враћао.

Друга фаза почиње изградњом великог насеља Кијево-Кнежевац у Београду, у сарадњи са архитектом Ацом Ђокићем. Иако нисмо успели да квалитет извучемо до нивоа који смо планирали, верујем да смо у обликовању постигли везу између Модерне и експресионизма, коју би Jencks могао назвати "скулпторалном формом" у оквиру "позне Модерне".

Крајем осамдесетих, Аца Ђокић и ја смо извели још једно насеље од 150 станова у Кошутњаку. Овде смо покушали да Модерну комбинујемо са елементима вернакуларне архитектуре, што су станари радо прихватили. Тренд се наставио и у стамбеним објектима у насељу Бежанија у Београду, које сам пројектовао и извео заједно са млађим колегама из Центра за становање, П.Напијалом и Д.Симићем. Ова друга фаза се завршава почетком последње деценије двадесетог века, када сам експериментисао са тзв. "урбаном вернакуларном" архитектуром. Ту нема директне инспирације историцизмом, већ неком врстом помало наивне псеудо-историцистичке архитектуре, карактеристичне за поједине делове старог Београда и друге градове у Србији крајем XIX и почетком XX века.

Коначно, око 1990. године, констатовао сам да ме ова истраживања воде у њорсокак и удаљавају од Неомодерне за коју сам се коначно определио. Ова одлука се поклапа са стасањем мог трећег ортака - мога сина Милоша, с којим сам отворио заједнички биро, и у оквиру кога делује и наш "Курс архитектуре". Сарадња са Милошем је кратко трајала услед његовог одласка у иностранство, али је за мене била веома корисна. Милош је изразити неомодерниста, са добро осмишљеном експресионистичком нотом, (близак Ch. de Portzamparc-у) и он је опасно продувао моје закречене креативне ганглије.

У периоду 1990-95 експериментисао сам са комбинацијом Модерне и врло благих доза High Tech-а и деконструктивизма. Сада сам заокупљен мојим "Курсом архитектуре" па мање пројектујем. Тренутно испипавам могућности неког компромиса између мојих великих исписника F.Gehry-а и R.Meier-а, али на сасвим малим задацима који су микроскопско издање њихових великих операција. То би се

Napomena:
Kada je Dr.Zoran Manević predložio da za njegov list "Arhitektura" dam intervju G-dji Aćimović, učinilo mi se da je to prilika da kao jedan od preživelih predstavnika tzv. Industrijske Moderne, pokušam da kažem nekoliko reči o tom dobu koje je imalo neke specifične prioritete, ciljeve i merila. Sada vidim da je to ispalo dosta površno i nedovoljno za celovito sagledavanje jedne zanimljive epohe, pa se nadam da ću u

могло назвати "Модерна, мало експресионистички обојена". Тако се круг затворио.

Осим што сте се бавили архитектонском праксом, имали сте прилике да спроведете обимна истраживања у већ изграђеним објектима. У чему су се састојала ова истраживања и до каквих сте резултата дошли?

❑ Петнаестак нас, архитеката, социолога и архитектонских техничара из ИМС–а, успели смо да оформимо 1970. године посебну самосталну организациону јединицу, која се бавила пројектовањем и истраживањем, а коју смо назвали "Центар за становање". Била је то свежа и цивилизована екипа, која је поред пројектовања испитивала услове живота у новим стамбеним насељима и понашање стамбеног фонда. Радили смо углавном за Грађевинску управу ЈНА, али и за друге наручиоце. Сазнали смо са којим се проблемима суочавају станари у новим становима, и на који начин те проблеме покушавају да реше.

М.Чанак, М.Митић, Блок 29 у Новом Београду

Упознали смо многе дефекте у становима, зградама и насељима, па смо у пројектантским нормативима (које смо радили за ЈНА и за град Београд), покушали да дефекте елиминишемо или бар ублажимо. Без устручавања могу да кажем да смо у то доба имали један од најбољих истраживачких тимова у Европи. На крају су нас растурили, тобоже у циљу рационализације пословања, а у ствари зато што у Центру није било комуниста!

Успели сте да организујете праву малу школу за припрему будућих студената архитектуре, која далеко превазилази ниво пријемног испита.

❑ Као и обично, све је почело сасвим случајно. Пре скоро две деценије, прецизније 1983 године, мој син Милош, тадашњи матурант, замолио ме да радимо заједно на припреми за пријемни испит јер, наводно "нема поверења у оне који дају часове". Када се дете обрати са таквом молбом, онда је то велика част за родитеља. Родитељима се, по правилу, много не верује. Прихватим, дакле, са задовољством али понудим да доведе још неког, да буде веселије, и он доведе пола разреда. То се прочуло и тако сам ја десет година радио са децом волонтерски. Међутим, пошто је родитељима било "сумњиво" што су часови бесплатни, курс сам професионализовао и као да је свима лакнуло – сада је све у реду, ово већ можемо да разумемо! Није доброчинство за џибере! Током година програм полагања се све више усложавао, па сам и ја усложавао моју "школицу", док се мало по мало није приближила нивоу оне чувене припремне године између средње школе и факултета у Енглеској. Сада имамо десет обавезних и два факултативна предмета, тако да наши циљеви поред саме припреме за пријемни испит, обухватају и упознавање са професијом у целини, као и отварање мишљења, које је званична школа опасно затворила. Невоља је само што су деца сувише исцрпена школским наставом, лошим саобраћајем и условима живота, па са великим напором и без некадашњег ентузијазма прате наставу. Занимљиво је и то да су деца која долазе из унутрашњости најредовнија и највише мотивисана, док су Београђани у великом проценту некако ленији и незаинтересовани.

Можда је занимљиво рећи да у оквиру ове "школице" издајемо и један мали школски часопис, који се зове "АРД билтен", и који објављује првенствено радове екстремних старосних категорија у нашој струци – "полетараца" и "матораца".

Да ли постоји тзв. "јаз између генерација"?

❑ Према мом досадашњем искуству делим (веома упрошћено) архитекте на три старосно–психолошке категорије: "младе" од 20–40 година, "средњаке" од 40–60 и "маторце" од 60 па надаље.

До четрдесете године одприлике, млади интензивно уче (факултет, државни испит, страни језици, магистратуре и докторати), да би ухватили неке позиције, и око 40–те или су успели, или су се изгубили у неком професионалном сивилу.

Средња генерација (бар они који су успели), је снажна, агресивна и бахата. Они експлоатишу младе и (првенствено због сиромашног тржишта) даве их као змија жабу, а презиру маторце ("Младе на градилиште, маторце у сандуке а нас за цртаће и преговарачке столове"). Они вешто комбинују стечено знање и посао, они су "водећа генерација".

Међутим, после шездесетете, почиње опадање. Инвеститори који су по неписаном правилу нешто старији од пројектаната (да би могли боље да их тероришу), умиру или се пензионишу, док млађи инвеститори траже млађе пројектанте. Тржиште старих се редукује, и они се или повлаче у мрак, који их ускоро и прогута, или се и даље боре на свом пољу са све мањим успехом, или проналазе друге

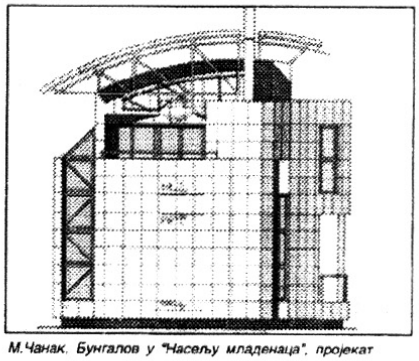

М.Чанак, Бунгалов у "Насељу младенаца", пројекат

активности (трговина, услуге, едукација, научни рад итд.), где још могу да просперирају.

У архитектури се дешава исто што и у једној просечној трогенерацијској породици: маторци и унуци боље проналазе неки заједнички језик од родитеља и њихове деце. Млади и маторци нису међусобно ривалски постављени, они могу да успоставе веома ефикасне и обострано корисне везе, а моја школа архитектуре покушава да те везе успостави и ојача. То никако не треба схватити као уроту против "водеће генерације", већ као нормалну борбу за интелектуални опстанак, јер уз младе стари дуже задржавају виталност духа и радну способност, док им за узврат нуде своје богато искуство.

Определили сте се искључиво за Неомодерну. Друге правце мање цените?

❑ Чињеница да сам опредељен за Неомодерну (у свим њеним видовима), никако не значи да нисам у стању да уживам у квалитетним реализацијама Постмодерне, High– или Slick Tech-а, Историцизма или Неоеклектицизма. Често чујем од неких веома угледних архитеката како "не воле" овог или оног колегу, који нема исте ставове као они и мислим да су због своје искључивости (често присутне и код највећих архитеката) лишени истинског задовољства сазнавања и упознавања других стваралаца и њихових креативних процеса. Верујем да младе од првих дана треба научити да индивидуална опредељеност за неки правац с једне стране и толеранција према другим правцима и стваралаштима с друге, нису у супротности, већ су једна од основних карактеристика отвореног мишљења, за које се енергично залажемо и на нашем курсу. Имајући у виду да се архитекти у својим професионалним контактима крећу кроз различите социјалне слојеве и интелектуалне нивое, отвореност мишљења треба да буде једна од основних карактеристика њихове психолошке структуре.

Драгана Аћимовић

dogledno vreme ove kratke natuknice uspeti da pretočim u jedan ozbiljniji esej. Svakako, ne zanosim se mišlju da ću uspeti da afirmišem ovaj mnogo napadani i u mnogome prevazidjeni minimalistički razvojni tok arhitekture, ali se nadam da ću uspeti da pokažem kako su minimalizam, konstruktivizam i funkcionalizam u izmenjenom vidu i danas prisutni u svim arhitektonskim pravcima i pokretima. (M.Č.)

INDIVIDUALNA STAMBENA ZGRADA

Maturski rad Miloša Uroševića

Generacija 1999/2000 našeg tečaja arhitekture ispilila je nekoliko izuzetno kvalitetnih profesionalaca, koji su arhitekturu ozbiljno shvatili kao svoje životno opredeljenje. Sa njima, kao i sa svim onim drugima koji će profesionalci tek postati, nameravamo da zadržimo stalni kontakt i brižljivo pratimo njihov razvoj i njihove buduće uspehe. Jedan od takvih je i Miloš Urošević djak generacije u ATŠ, a ako slučajno i nije, to znači samo da mu je to bleštavo zvanje preoteto po nekoj, ko zna kakvoj partijskoj liniji, što je kod nas veoma česta praksa. Dakako, Mišu Uroševića boli briga za ZVANJA, on je orijentisan na sticanje ZNANJA i to radi sistematski i kontinualno. U toku našeg predmeta "Savremena arhitektura" na njega je, kao na racionalnog i promišljenog čoveka dubok utisak ostavila Moderna Richarda Meiera, čije postulate je u mnogome primenio i prilikom izrade svog maturskog rada – indidualne stambene zgrade.

Iz osnova se vidi da Miša Urošević kombinuje dva ortogonalna modularna sistema koje ukršta pod uglom od 30° i time dobija veoma razudjene planove. Ovo razigravanje nalazi svoju punu afirmaciju tek u trodimenzionalnom doživljavanju eksterijera, na kome nalazimo reminiscencije ne samo na R. Meiera (Douglas House, 1971/73), već i na Scharoun-ovu Kuću Schminke u Lobau (1933), koja mu je dobro poznata.

Prostor u prizemlju je praktično jedinstven, bez pregrada i sitnih podela. Dnevni boravak, obedovanje pa i kuhinja su objedinjeni u ugodnu celinu koja preko nekoliko terasa korespondira sa okružjem. Ovo insistiranje na vezi izmedju enterijera i eksterijera, dozvoljava da se zgradi prilepi i dopunski atribut organske arhitekture, što je u svoje doba bio jedan od osnovnih ciljeva F. L. Wrighta i H. Scharouna, ma da su oni svoje težnje na različite načine iskazivali.

Moglo bi se reći da je rešenje sprata manje uspešno. U želji da formira bogato kupatilo koje će preuzeti i neke fakultativne funkcije, Miša suviše prelama i predimenzioniše spratnu komunikaciju – degažman, dok su spavaće sobe relativno skučene za ovoliku površinu. Uz neznatne intervencije, ove nedostaci mogu se lako otkloniti.

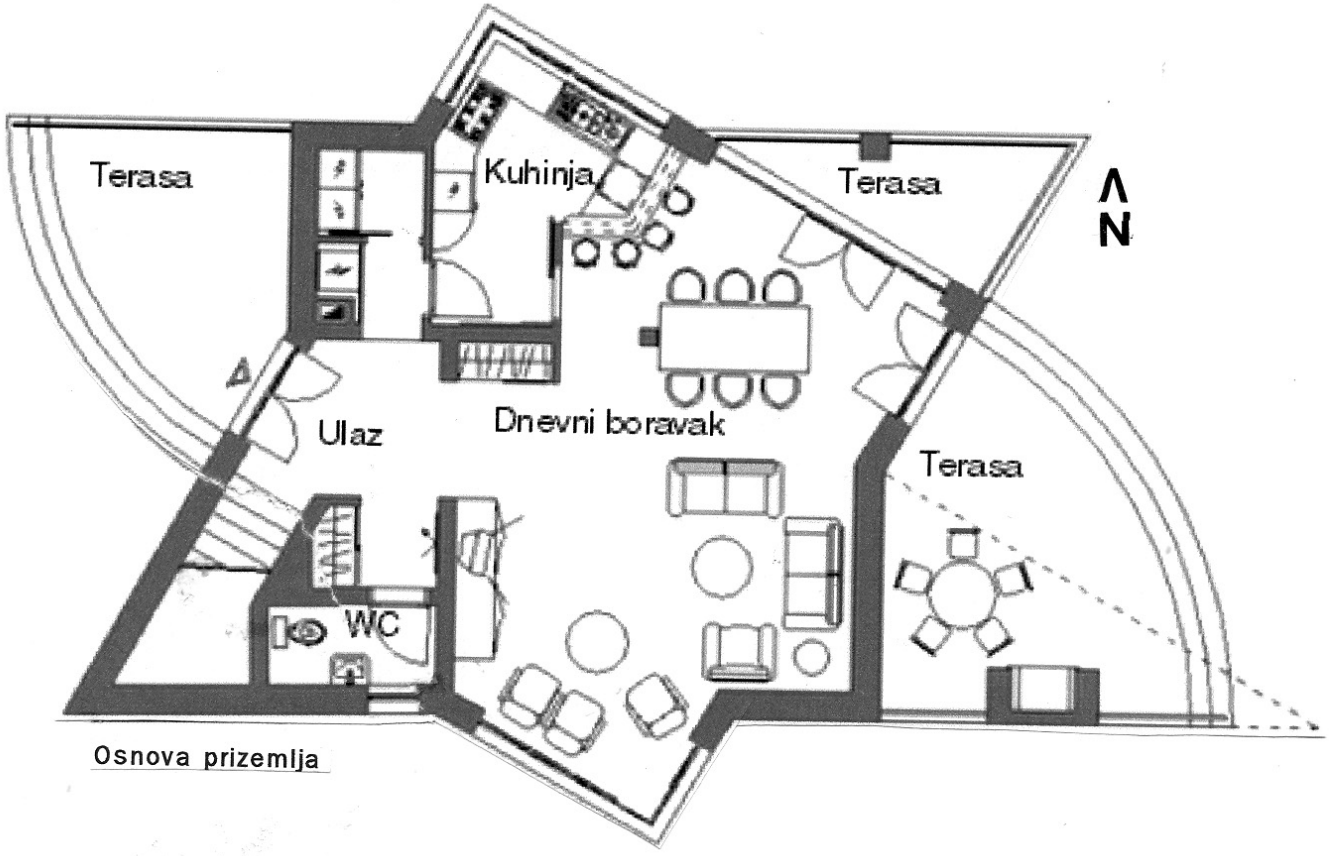

Osnova prizemlja

Miloš Urošević

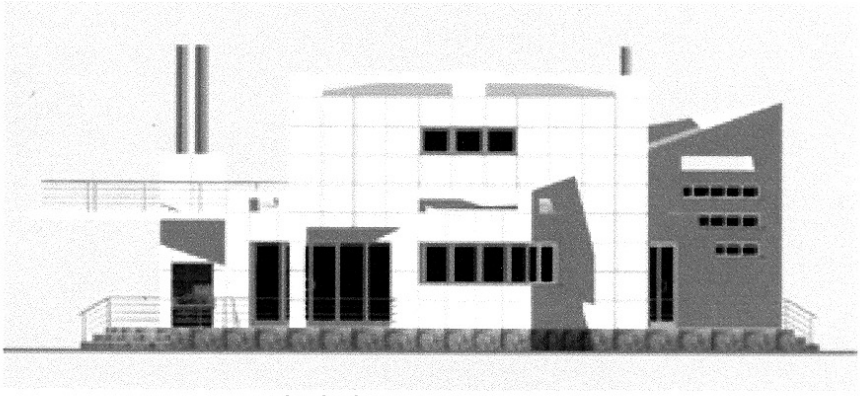

Izgled sa severa

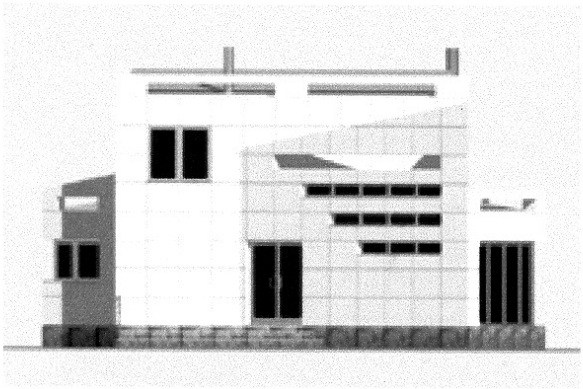

Izgled sa zapada

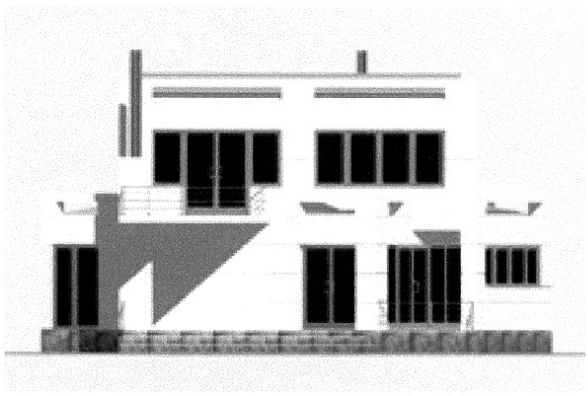

Izgled sa istoka

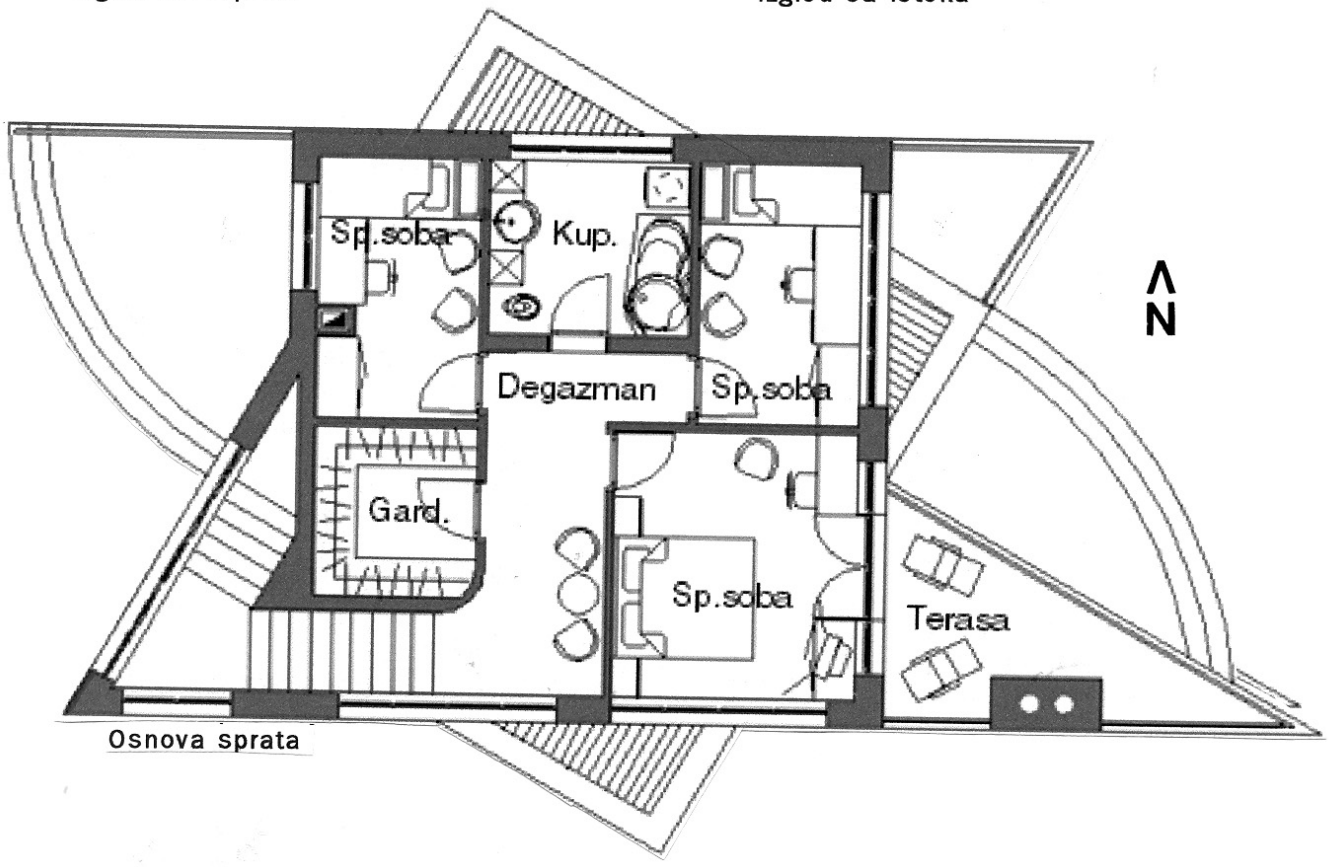

Osnova sprata

Izgled sa juga

Tek iz trodimenzionalnih prikaza se vidi koliko je ova kuća promišljena i osmišljena. I pored izvesne funkcionalne nedoteranosti, kojoj su razlog mladost i neiskustvo autora, oblikovanje impresionira, pa i zapanjuje svojom zrelošću. Ne zaboravite da je Miša mlad momak od 19 godina, brucoš na samom početku studija, poletarac takoreći. Pa ipak, njegovi počeci su tako sigurni i zreli, da osećamo potrebu da ih registrujemo i dalje sa paznjom pratimo.

Tokom rada na našem tečaju arhitekture, susrećemo se sa raznim polaznicima: vrednim i lenjim, krajnje motivisanim ali i totalno nezainteresovanim, sa talentima i antitalentima. Nekima je dovoljno reći nekoliko reči i oni će već i sami naći svoj put, njima nisu potrebni tutori. Druge je potrebno diskretno i taktično kontinualno voditi i upućivati, korak po korak, njima je mentor potreban i koristan. Trećima, pak, je neophodan "gonič robova" sa štapom i bičem. Oni nemaju svoje profesionalno "Ja", pa im se prvo moraju nametnuti neke proverene šeme, u nadi da će se tek kasnije, tokom studija osamostaliti i poći nekim svojim ličnim putem. Rad sa ovakvom decom je težak, a naročito, ako se ona prema profesiji ponašaju kao prema nastavi u srednjoj školi, ili odbojno ili štreberski. Nijedan od ova dva puta ih neće odvesti daleko.

Na sreću, Miša Urošević (inače peti na rang listi prijemnog ispita u julu 2000) spada u onu prvu kategoriju. Već "zatrovan" arhitekturom u rodnom domu, krajnje motivisan i profesionalan, on sa razumevanjem prihvata i filtrira sve korisne sugestije, kontinualno formirajući svoju ličnost i stručno napredujući, u čemu mu na samom startu želimo mnogo uspeha (a i šta bi drugo?).

Perspektiva sa severoistoka

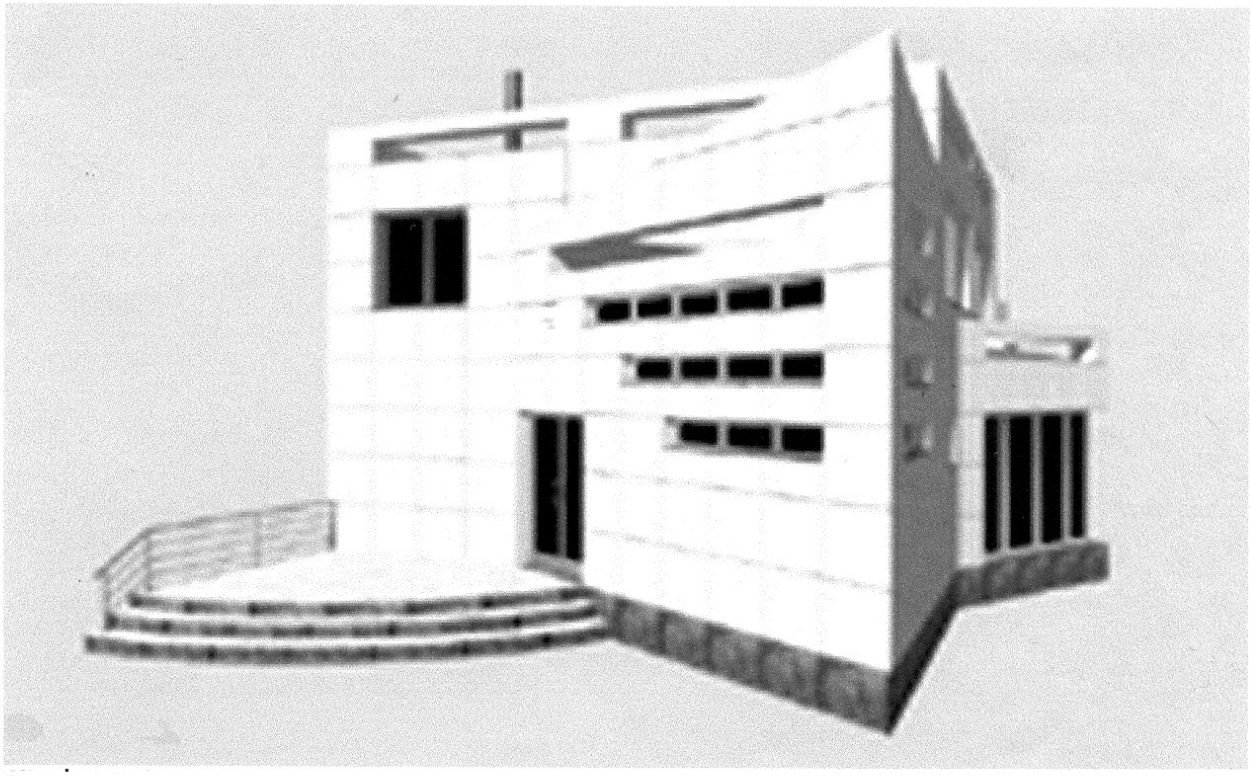

Perspektiva sa jugozapada

Perspektiva sa jugoistoka

ISTORIJA SAVREMENE ARHITEKTURE

Antologija tekstova

Koncept, selekcija i redakcija:
Prof. Dr. Miloš Perović, dipl.ing.arh.

Knjiga 1: "Koreni modernizma", Izd.: Izdavačka zadruga IDEA, Beograd, Arhitektonski fakultet u Beogradu, str. 582, 1997
Knjiga 2a: "Kristalizacija modernizma", Izd.: Arhitektonski fakultet u Beogradu, str. 551, 1999

Kukamo mi, kukamo, kako nema dobrih arhitektonskih knjiga, kako su skupe, kako ne znamo kako da dodjemo do iscrpnih i meritornih podataka o savremenoj arhitekturi, a knjige nam ispred nosa, treba samo da odemo kod "Platoa" u auli AF-a, pa da ih, uz sasvim pristupačnu cenu za naše uslove, (po)kupimo i uživamo u njima. A evo, kako je to počelo:

Pošto se prethodni sjajni profesor Savremene arhitekture Dr. Ranko Radović, suočen sa izborom izmedju linija Novi Sad-Helsinki-Tokio i Beograd, definitivno odlučio za prvu soluciju, na njegovo upražnjeno mesto je došao ugledni urbanista Dr. Miloš Perović, dugogodišnji pomoćnik direktora Urbanističkog zavoda grada Beograda. Dabome, odmah po dolasku, suočio se sa problemom starim kao čovečanstvo, a to je nedostatak udžbenika. Prof. Perović mnogo zahteva od svojih studenata, ali ne može od njih tražiti da cede vodu iz suve drenovine. Ako nema čak ni udžbenika, onda "People give nothing for nothing!"

Medjutim, pitanje je kakav bi udžbenik bio najinstruktivniji za mlade ljude. Uobičajena praksa je da budući autor pročita odredjen broj relevantnih izvora (drugih istorija, udžbenika, enciklopedija, itd.), pa da pročitano probere, prepriča i sintetizuje na najbolji mogući način. Tom prilikom, knjiga može da bude praćena i pojedinim autorovim ličnim stavovima, a može biti i potpuno bezlična, odnosno samo prenositi tudje stavove bez komentara i polemika.

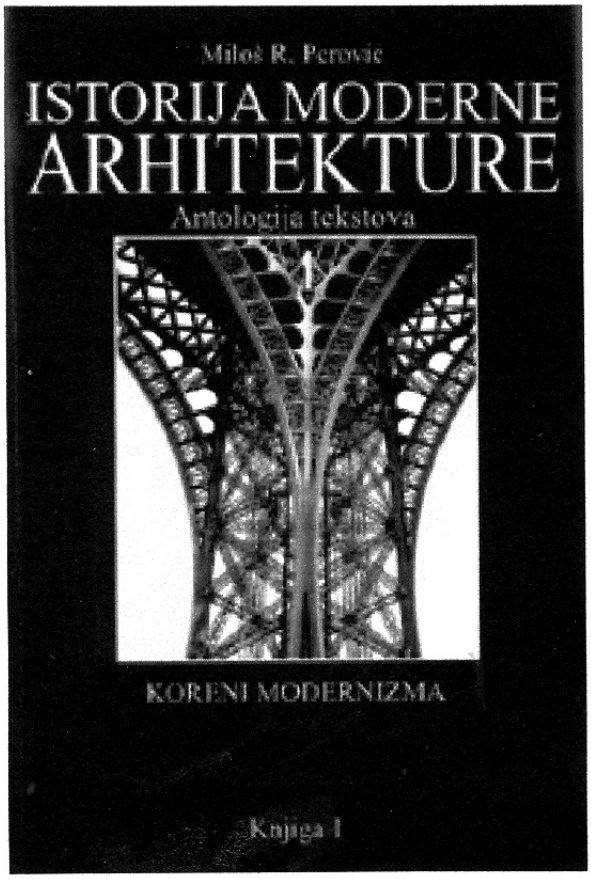

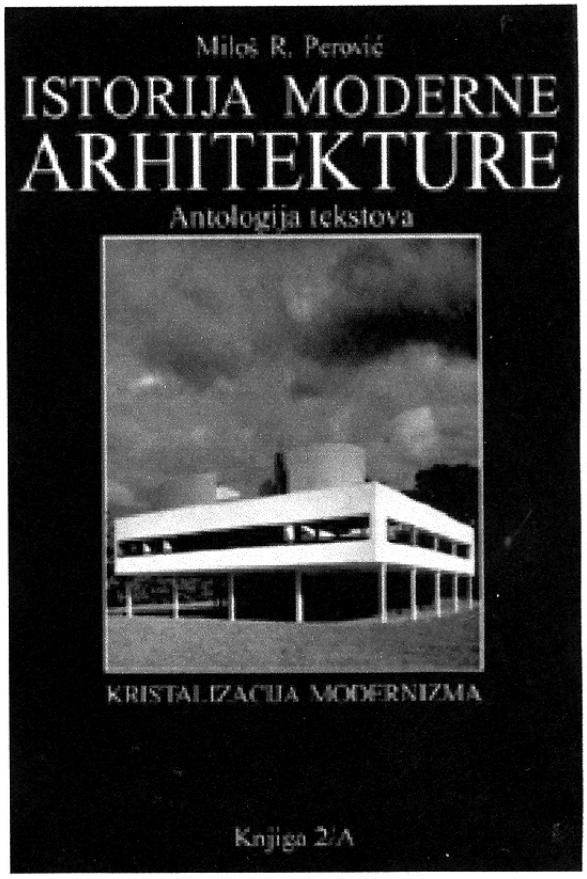

Medjutim, Prof. Perović je izabrao treće, za čitaoce najpovoljnije rešenje. Odrekavši se uloge arbitra arhitekture, on je iz nepreglednog mora raznih izvora izabrao najkvalitetnije segmente i od njih oformio specifičnu antologiju tekstova o savremenoj arhitekturi, do sada još nevidjenu na našem jeziku. Čitajući prve dve (prebogate) knjige čovek se oseća kao da luta kroz raskošnu biblioteku posvećenu samo savremenoj arhitekturi pa ili, ide redom poglavlje po poglavlje, ili nestašno skače s teme na temu u zavisnosti od potreba, afiniteta i raspoloženja. Neko će morati sve ovo da buba od reči do reči, jer Prof. Perović što odštampa to traži i da se zna, a neki koji su se izmigoljili od njegovog Damoklovog mača (kao na priliku, ja) mogu u ovim knjigama istinski da uživaju i da ih čitaju na parče u onim retkim trenucima intelektualnog libida i profesionalne radoznalosti.

A ove knjige su nam očajnički potrebne ! Jedina velika knjiga o savremenoj arhitekturi koju smo do sada imali, Dobrovićeva "Savremena arhitektura" u nekoliko tomova, ne može više da se nabavi, u ponečemu je (zašto ne reći) i zastarela, jer potiče iz jednog drugog vremena koje je na njoj ostavilo svoj pečat, a i ne obuhvata poslednjih 40 godina. Knjige Prof. Perovića ovaj zastrašujući jaz bogato popunjavaju i premošćavaju.

Pa ipak, nama običnim smrtnicima i debi(li)tantima u svetu arhitekture još uvek nešto nedostaje. Da bi se ove knjige zaista pratile sa uživanjem i razumevanjem, potrebna nam je jedna knjiga sa osnovama i osnovnim pojmovima, nešto kao "Modern Architecture for Dummies". Da bi se upisali na fakultet potrebno je završiti srednju školu, a da bi se upisali u srednju, neophodno je završiti osnovnu školu. Za uživanje u ovim krasnim ali ne jednostavnim knjigama, potrebno je prethodno proučiti i naučiti arhitektonski bukvar, a njega nema ko da napiše. Oni koji to hoće nemaju dovoljno znanja, a onima koji ga imaju to je ispod časti, oni bi da pišu nešto novo i specifično po čemu bi bili zapamćeni u onim elitnim krugovima stručnjaka kod nas i u inostranstvu. Ne interesuje njih nakaradan način formiranja sistema informacija kod mladih, o tome treba neko drugi da brine (ko, zaboga?), uostalom, najteže je napisati jednostavnu i svima razumljivu knjigu.

E, pa kao što ste videli, na ovom našem skromnom tečaju arhitekture, mi pokušavamo da vas informišemo baš o ovim nedostajućim karikama, a koliko u tome uspevamo, to ćete proceniti vi sami.

A sada da vidimo iz kojih se poglavlja sastoje ove dve knjige:

Knjiga 1
KORENI MODERNIZMA

I – ARHITEKTURA DOBA PROSVEĆENOSTI
M. Traktenberg: *Osamnaesti vek*
H.V. Kruft: *Teorija arhitekture: relativistička estetika arhitekture, arhitektura u doba prosvećenosti i revolucionarna arhitektura*

II – VEK VELIKIH LUTANJA
M. Traktenberg: *Devetnaesti vek*
N. Levin: *Konkurs za Veliku nagradu 1824: Proučavanje činjenica u nastavi arhitekture u Ecole des beaux-arts u Parizu*
V. Sambijen: *Diran i kontinuitet tradicije*
Dž. Samerson: *Viole-le-Dik i racionalno shvatanje arhitekture*
H.V. Kruft: *Teorija arhitekture: Nemačka u devetnaestom veku.*

III – POJAVA I RAZVOJ MODERNOG URBANIZMA
L. Bonevolo: *Pojava i razvoj industrijskog grada*
D.H. Pinkni: *Pariz sredinom devetnaestog veka: Napoleon III i Žorž Ežen Osman*
Z. Gidion: *Pariz: Delo Žorž Ežen Osmana*
D.Dž. Olsen: *Beč Franje Josipa*
B. Miler: *Barselona: Ildefonso Serda*
L. Bonevolo: *Utopije devetnaestog veka*
R. Fišman: *Ebenizer Hauard i njegov koncept vrtnog grada*

IV - ČIKAGO: GRAD ARHITEKTURE
M. Traktenberg: *Čikaška škola*
D. Hofmann: *Zgrada Mounadnok Džona Ruta*
H. Fraj: *Luj Saliven*
D. Celos: *Čikaška škola i mit o "propuštenoj prilici"*

V – TRAGANJA ZA NOVIM OBLICIMA
K.J. Zambah: *Art nouveau*
H.R. Hičkok: *Viktor Orta*
F. Borsi, P.Portogezi: *Viktor Orta: Narodni dom u Briselu*

K.J. Zembah: *Čarls Reni Mekintoš*
Dž.R. Kolins: *Antonio Gaudi*

VI – PRVA GENERACIJA MODERNIH ARHITEKATA U FRANCUSKOJ
I. Benevolo: *Doprinos Francuske: Ogist Pere i Toni Garnije*
Dž. Abram: *Ogist Pere i Avr – Utopijske pretpostavke i kompromisi pri rekonstrukciji grada*
D. Vibenson: *Utopijski aspekti industrijskog grada Tonija Garnijea*

VII – PRVA GENERACIJA MODERNIH ARHITEKATA U BELGIJI I HOLANDIJI
R.L. Delevoa: *Anri van de Velde*
K.J. Zembah: *Anri van de Velde: Werkbund Theater*
H. Siering: *Hendrik Petrus Berlage*
V.v. Rosem: *Berlahe i kultura planiranja grada*

VIII – PRVA GENERACIJA MODERNIH ARHITEKATA U AUSTRIJI I NEMAČKOJ
K. Frempton: *Sveto proleće: Vagner, Olbrich i Hofman 1886-1912*
P. Vergo: *Oto Vagner*
A. Zarnic: *Realizam protiv Verniedlichunga, Projekat velikog grada*
M. Poceto: *Vagnerova škola 1894-1912*
P. Turnikiotis: *Adolf Los: Tekstovi, projekti, zgrade*
M. Tafuri, F. Dal Ko: *Werkbund: Arhitektura suočena sa metropolom*

* * *

Knjiga 2/A
KRISTALIZACIJA MODERNIZMA

I – FRENK LOJD RAJT
V. Kronon: *Porodica, obrazovanje i rani uticaji na stvaralaštvo Frenka Lojda Rajta*
E. Alofsin: *Frenk Lojd Rajt i modernizam*
V.Dž.R. Kertis: *Arhitektonski sistem Frenka Lojda Rajta*
H.A. Bruks: *Frenk Lojd Rajt i destrukcija tradicionalnog arhitektonskog prostora*
H.A. Bruks: *Frenk Lojd Rajt i Prerijska škola*
L.K. Iton: *Frenk Lojd Rajt i njegovi klijenti*
M.L.Klosen: *Frenk Lojd Rajt, vertikalan prostor i težnja Čikaške škole za svetlošću*
V.Dž.R. Kertis: *Stvaralaštvo Frenka Lojda Rajta u periodu izmedju dva svetska rata*
N. Levin: *Vremenska dimenzija Kuće na vodopadu*
N.K. Smit: *Brodejker idealni grad Frenka Lojda Rajta*
N. Levin: *Logika inverzije Gugenhajmovog muzeja u Njujorku*
D.L. Džonson: *Frenk Lojd Rajt kao pedagog*

II – LE KORBIZJE
P.Tarner: *Počeci Le Korbizjeovog obrazovanja*
S.f. Mos: *Purizam*
V.Dž.R. Kertis: *Le Korbizjeova potraga za idealnom formom*
V.Dž.R. Kertis: *Oblik i koncept Le Korbizjeove Vile Savua u Poasiju*
T. Benton: *Vila Savua i Le Korbizjeov metod projektovanja*
L. Sot: *Le Korbizjeovi klijenti i njihove kuće u Parizu dvadesetih godina*
R. Fišman: *Le Korbizjeove urbanističke ideje*
S.f. Mos: *Le Korbizjeove poslovne zgrade*
K. Frempton: *Humanistički ideal nasuprot funkcionalističkom idealu*
V.Dž.R. Kertis: *Unite d'habitation u Marseju kao prototip kolektivnog stanovanja*
M. Fraj: *Le Korbizje u Čandigaru*
V.Dž. Kertis: *Simbolizam Čandigara*
M. Pardi: *Le Korbizje i teološki program*
V.Dž.R. Kertis: *Kapela Notre Dame du haut u Ronšanu*
P. Bjukenan: *La Turet i Le Torone*
A. Kohun: *Oblikovna i funkciona medjudejstva: studija dve zgrade iz Le Korbizjeove kasne faze*
Dž. Louč: *Arhitektonski atelje kao laboratorija*

III – MIS VAN DER ROE
V. Tegethof: *Od anonimnosti do pune arhitektonske zrelosti: Misov prodor ka modernizmu*
V. Tegethof: Nemački paviljon za Svetsku izložbu u Barseloni
F. Šulce: *Mis van der Roe u Americi*
P. Blejk: *Zgrada Sigram u Njujorku*
V.H. Džordi: *Analiza zgrade Sigram u Njujorku*
P. Blejk: *Nacionalna galerija u Berlinu*
S. Hani: *Mis van der Roe u Bauhausu*
K. Harington: *Ludvig Mis van der Roe kao pedagog: red, prostor i proporcija. Nastavni plan na IIT-u*

E pa, mlade Dame i Gospodo, ako ste sebi uzeli malo truda da pročitate ovaj sadržaj, onda ste nesumnjivo shvatili o kakvom se bogatstvu informacija ovde radi. A da ne govorim o neiscrpnom rudniku materijala za vaše maturske radove, koje više ne morate da naručujete od raznih opskurnih prepisivača i prevaranata, već ih kao od šale možete briljantno skrpiti iz ove dve knjige. Dakle, ne časite časa već, čim budete primljeni (tj. AKO budete primljeni), a ako je moguće i pre toga, počastite sebe ovim knjigama, a ako u medjuvremenu izadje i treća, smesta kupujte i nju. Tiraž je mali i planuće dok kažete "britva", a posle ko zna koliko ćete čekati na novo izdanje i koliko će ono koštati. Gvoždje se kuje dok je vruće.

Koliko smo obavešteni, profesor Perović nastavlja sa pripremama i objavljivanjem sledećih knjiga, pretvarajući ovaj impozantni poduhvat u neku vrstu do sada nepoznatog izdavačkog oblika koji bismo mogli nazvati enciklopedijskim almanahom. Ama, uopšte nije važno kako da ovu ediciju nazovemo, važno je da je što pre nabavimo, da je nikome ne pozajmljujemo (jer ćemo ostati bez nje) i da je redovno, malo po malo iščitavamo. Mnogo je lepo, uverićete se, a o korisnost i da ne govorimo!

Na pravog intelektualca (a ako niste znali, i arhitekti se ubrajaju u tu prezrenu i poniženu kategoriju ljudi) dobra informacija deluje kao duvan, alkohol i dro...(fuj, kaka!), stvarajući im rastuću naviku. Da je izišla samo prva knjiga, mi bismo je tokom vremena možda i zaboravili, ali posle druge, to više nije moguće. Jedva čekamo da vidimo i treću, pa četvrtu, pa petu knjigu i tako ad infinitum... U neku ruku mi se osećamo kao onaj turčin iz Vukove narodne priče, koji je od nekog srpskog kukavca zatražio meda, a kad mu je on pronašao i doneo malo, turčin je počeo da ga mlati govoreći "Dje je bilo ovo, biće još!". Tako se i mi, sladeći se ovim dvema dobrim i vešto komponovanim knjigama, kao ale nenasite okrećemo autoru i gladno režimo: "Još, Gos'n Mišo, JOOOŠ!"

NEKOLIKO REČI O AUTORU:

Miloš R. Perović studirao je i magistrirao arhitekturu u Beogradu i Atini. Doktorirao je na Arhitektonskom fakultetu univerziteta u Beogradu. Autor je više knjiga medju kojima su i *Istraživanje strukture Beograda* (Beograd, 1976), *Dialogues with the Delians* (Ljubljana, 1978), *Iskustva prošlosti* (Beograd 1985). Samostalne izložbe urbanističkih projekata imao je u Ljubljani (1977), Zagrebu (1977), Beogradu (1978), Parizu (1981), Dablinu (1981) i Londonu (1986). Profesor Perović predavao je na New York University (New York), Institute of Fine Arts (New York), Princeton University (Princeton, N.J.), Columbia University (New York), Ohio State University (Columbus, OH), Woodrow Wilson School of Public and International Affairs (Princeton, N.J.), Athens Center of Ekistics, Athens), Cambridge University (Cambridge), Royal Institute of british Architects (London), L'Ecole Polytechnique Federale de Lausanne (Lausanne). Dr. Perović je danas redovni profesor Istorije moderne arhitekture na Arhitektonskom fakultetu Univerziteta u Beogradu.

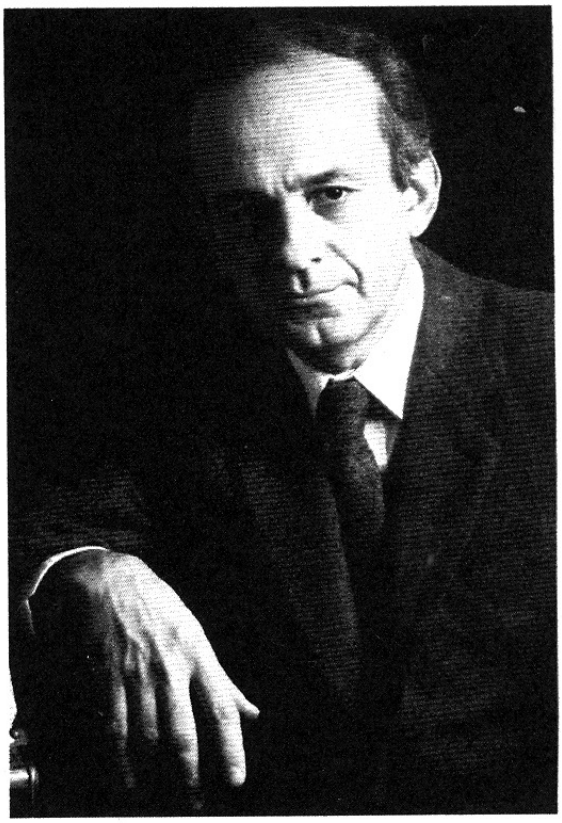

DRUŠTVENA ZBIVANJA TOKOM KURSA 1999/2000

Neugodno je reći, ali većina naših polaznika (kao da) je došla iz popravnog doma "Pane Djukić" u Osipaonici. Ovde vidimo kako zatvorski stražar Milinko Kuštrelj (1) snažnim udarcem odvaljuje levi bubreg nedisciplinovanom maloletnom M.N. (2), dok ostali pitomci ovaj čin veselo i sa odobravanjem komentarišu. U dilemi da li da i ostali pitomci ostanu bez bubrega, ili da budu poslati na arhitekturu, Uprava doma se odlučila za najsurovije rešenje i poslala ih na pripreme kod Čika Mike.

Na žalost, kao što znate, Beograd je bio do temelja razrušen, tako da smo u prvo vreme morali da nastavu držimo pod vedrim nebom, što je sve polaznike fizički osvežilo i patriotski ojačalo, dok su stručni rezultati bili nešto skromniji. Polaznicima je dozvoljeno slobodno kretanje medju ruševinama, što su oni obilno koristili, naročito u noćnim časovima...

Na protestnom mitingu održanom ispred porušenog Doma vojnih penzionera, naši polaznici su poslali protestne telegrame Kafi Onanu, Marleni Galbrajt i britanskoj kraljici, poručivši da će ih gadjati iz oveg topa, ako nas jos koji put nadlete, a onda su se oneredili u top i otišli na prijem povodom Dana izobilja.

Na kraju, jedan detalj sa prijema održanog povom Dana izobilja krajem juna. Pošto sam tih dana dobio prvu polovinu moje februarske penzije, mogli smo sebi da dozvolimo i raskošno posluženje oličeno u dve flaše "Golfa", plus ono što smo našli u obližnjem kontejneru. Za nepunu godinu dana učinjeni su dzinovski koraci na putu od sitnih delikvenata do elegantnih i kultivisanih mladih ljudi sa svetskim manirima, kojih se ni britanski dvor ne bi postideo, a možda bi čak i na Dedinju osvetlali obraz, kad bi ih tamo neko pozvao i kada bi ih pripustili panduri. Da, da, snaga ove zemlje počiva na mladosti!

TESTOVI IZ ISTORIJE ARHITEKTURE (1) – PITANJA

Br.	Pitanje	Odgovor
01	Kako se zove usamljeni monolit u preistoriji?	
02	Kako se zovu neolitne grobnice od više velikih blokova?	
03	Kako se zovu strukture od više pojedinačnih monolita poredjanih u kružnom poretku?	
04	Šta je gradio u Egiptu arhitekta Imhotep?	
05	Ko mu je bio naručilac?	
06	Za koga su gradjene tri velike piramide u Gizi?	
07	Šta je gradila kraljica Hatšepsut?	
08	Kako se zvao njen arhitekta?	
09	Ko je gradio hram u Abidosu?	
10	Ko je gradio hram Abu Simbel?	
11	Ko je gradio hram Medinet Habu?	
12	U kom je gradu Gilgameš bio vladar?	
13	Numerišite hronološkim redom sledeće kulturne periode u Mesopotamiji (1- najstariji, 5-najnoviji)	Persijanci Asirci Seleukidi Sumerci Haldejci
14	Navedite tri sumerska grada	
15	Naziv velikih stepenastih piramidalnih struktura u gradovima Mesopotamije	
16	Imena lokacija dve najveće palate na Kritu?	
17	Naziv kapije u Mikeni?	
18	Kako se zove način zidanja zidova u Mikeni?	
19	Da li je stariji geometrijski ili orijentalistički stil u predklasičnoj Grčkoj?	
20	Navedite jedan dorski hram iz VII veka p.n.e.	
21	Navedite dva dorska hrama iz VI veka p.n.e.	
22	Koji je arhitekta gradio Partenon?	
23	Ko je gradio Propileje na Akropolju	
24	A ko je gradio Erehteion?	
25	A ko mali hram Nike na Akropolju?	
26	Koji je red primenjen na hramu Nike na Akropolju?	
27	Koji je najpoznatiji i najveći hram izgradjen u jonskom redu?	
28	Koji je hram sazidan u Pestumu u V veku p.n.e.?	
29	Iz kog su veka Dionisovo pozorište u Atini i pozorište u Epidaurusu?	
30	Navedite tri kuće u Pompeji	
31	Navedite dva hrama sa pravougaonom osnovom u starom Rimu	
32	Navedite dva hrama sa kružnom osnovom u starom Rimu	
33	Kako se zove najpoznatiji rimski arhitekta koji je napisao "10 knjiga o arhitekturi"?	

Broj	Pitanje	Odgovor
34	Navedite dva rimska slavoluka	
35	Navedite dva kompleksa rimskih termi	
36	Navedite dve rimske bazilike	
37	Navedite najmanje tri rimska objekta za masovno okupljanje gradjana	
38	Navedite bar tri rimska foruma	
39	Navedite tri crkve u Raveni	
40	Navedite tri crkve u Konstantinopolju	
41	Numerišite hronološkim redom istorijske periode u Rusiji sa sledećim glavnim gradovima (1- najstariji, 6- najnoviji): Jedan grad se javlja dva puta.	Vladimir-Suzdalj St. Petersburg Kijev Moskva Novgorod
42	Najpoznatija moskovska crkva iz XVI veka	
43	Nabrojte po redosledu tri najvažnije stilske grupe u našoj zemlji (XII-XIV vek)	– – –
44	Koja je najpoznatija crkvena zgrada iz perioda Karolinga (VII-IX vek)	
45	Navedite imena bar jedne crkve iz vremena Otona Velikog (X-XI vek)	
46	Navedite najmanje tri crkve iz perioda nemačke Romanike (Doba Salijera i Štaufera, XI-XIII vek)	
47	Navedite najmanje tri crkve iz perioda italijanske Romanike (X-XIII vek)	
48	Navedite bar jednu crkvu iz perioda francuske Romanike (XI-XIII vek)	
49	Navedite bar jednu englesku crkvu iz perioda XI-XII veka	
50	Kako se zvala prva francuska gotska crkva?	
51	Iz koga je veka?	
52	Ko je bio naručilac radova?	
53	Nabrojte najmanje pet francuskih gotskih katedrala	
54	Koja je italijanska katedrala gradjena u celini u gotskom stilu?	
55	Nabrojte bar dve italijanske crkve sa gotskim fasadama.	
56	Nabrojte bar dve nemačke crkve u gotskom stilu	
57	Nabrojte bar tri engleske katedrale u gotskom stilu	
58	Nabrojte najmanje tri španske katedrale u gotskom stilu	
59	Ko je stariji: Filipo Bruneleski ili Leone Batista Alberti ?	
60	Ko je autor Bolnice napuštene dece u Firenci?	
61	A ko Malatestinog hrama u Riminiu?	
62	A ko Palate Ricardi-Medici u Firenci?	

Broj	Pitanje	Odgovor
63	A ko crkve St.Andrea u Mantovi?	
64	A ko palate Rucellai u Firenci?	
65	A ko kapele Pazzi uz crkvu Sta Croce u Firenci?	
66	Ko je stariji: Bramante ili Michelangelo?	
67	Ko je autor hrama Tempietto u Rimu?	
68	A ko Biblioteke Laurenziana u Firenci?	
69	A ko palate Belvedere u Vatikanu?	
70	A ko zgrade Libreria Vecchia u Veneciji?	
71	A ko zgrade Villa Rotonda u Vicenzi?	
72	A ko crkve Il Gesu u Rimu?	
73	A ko zgrade Palazzo del Te u Mantovi?	
74	Navedite najmanje tri zamka u dolini Loare iz XVI veka	
75	Koji je arhitekta dozidao prednji hol u crkvi Sv. Petra u Rimu i time presekao vizuru sa trga na kupolu?	
76	Ko je stariji: Bernini ili Boromini?	
77	Ko je projektovao kolonade ispred crkve Sv.Petra u Rimu, zajedno sa trgom?	
78	Ko je projektovao crkvu S. Carlo alle Quattro Fontane u Rimu?	
79	Ko je projektovao crkvu S. Agnese u Rimu na Piazza Navona?	
80	A ko crkvu Sta Maria della Salute u Veneciji?	
81	A ko crkvu La Superga u Torinu?	
82	A ko Zwinger u Drezdenu?	
83	A ko hodočasničku crkvu Vierzehnheiligen?	
84	A ko crkvu Sv. Karla Boromejskog u Beču?	
85	A ko vrtove u Versalju?	
86	Ko je radio na projektima dvorca u Versalju?	
87	Ko je projektovao Mali Trijanon?	
88	A ko crkvu Invalida u Parizu?	
89	A ko katedralu S. Pavla u Londonu?	
90	A ko Chiswick House u Londonu?	
91	A ko zgradu Parlamenta u Londonu	
92	Ko je projektovao Monticello House?	
93	Kako su se zvala ona dva francuza koji su pripadali tzv. Revolucionarnom Neoklasicizmu i koji su doprineli radjanju savremene arhitekture? (Njutnov cenotaf, Carinarnica La Villette)	
94	Ko je projektovao Parisku operu?	
95	A ko Britanski muzej u Londonu?	
96	A ko Altes Museum u Berlinu?	
97	A ko memorijal Valhala u okolini Regensburga?	
98	Koji savremeni pravac kombinuje modernu i istorijske elemente ?	
99	Ko izigrava karijatide na Diznijevoj upravnoj zgradi u Burbanku, Ca.	
100	Ko je projektant te zgrade ?	

TESTOVI IST. ARHITEKTURE (1)

Broj	Odgovor
01	Menhir
02	Dolmeni
03	Kromleh
04	Piramida, Sakkara
05	Džoser (III dinastija)
06	Keops(Kufu), Kefren i Mikerinos (IV din.)
07	Hram, Deir El Bahari
08	Senmut
09	Setos I (XIX dinastija)
10	Ramzes II (XIX dinastija)
11	Ramzes III (XX dinastija)
12	Uruk
13	Persijjanci 4 Asirci 3 Seleukidi 5 Sumerci 1 Haldejci 2
14	Ur, Uruk, Lagaš
15	Zigurat
16	Knosos, Faestos
17	Lavlja kapija
18	Kiklopski slog
19	Stariji je geometrijski stil
20	Hram Here, Olimpija (cca 650 p.n.e.)
21	Apolonov hram, Delfi "Bazilika", Pestum
22	Iktinos, Kalikrates
23	Mnesikles
24	Filoktes
25	Kalikrates
26	Jonski red
27	Hram Artemide, Efes (450 p.n.e.)
28	Posejdonov hram
29	IV vek p.n.e. (Helenistički period)
30	Misterija,Faun,Pansa,Veti
31	Saturnov, Marsa Ultora, Fortune Virilis,Vespazijana
32	Veste, Sibile, Panteon, Minerva Medica
33	Vitruvije
34	Titusov, Septimija Severa, Konstantinov, Trajanov s.
35	Titusove, Karakaline, Dioklecijanove terme
36	Emilija, Maksencijeva, Julija, Konstantinova b.
37	Koloseum, Circus Maximus, Marcelijusovo poz.
38	Cezar,Avgust,Nerva,Trajan, Vespazijan,
39	S.Vitale,S.Apollinare Nuovo S.Apollinare in classe

ODGOVORI NA PITANJA

Broj	Odgovor
40	Aja Sofija, Sv.Irena, Sv. Sergija i Vakha
41	Vladimir-Suzdalj 3 St. Petersburg 5 Kijev 1 Moskva 4,6 Novgorod 2
42	Sv. Vasilija Blaženog
43	-- Predromanička -- Raška -- Vizantijska (kosovska) -- Moravska
44	Kapela Karla Velikog, Ahen, Manastir S.Galen
45	S,Michael, Hildeshajm S.Panteleon, Keln
46	Katedrale:Speier, Mainz, Worms, Opatijska crkva Maria Laach
47	S.Ambrogio,Milano,S.Miniatto al Monte,Firenca,Piza
48	N.Dame la Grande,Poatje, Man.Cluny,S.Etienne,Caen
49	Katedrale: Durham, Ely, Winchester, Glouchester
50	Opatiska crkva S.Denis
51	XII vek
52	Opat Suger
53	Notre Dame, Pariz, Šartr Amiens, Ruan, Rems, Burž, Ste Chapelle, Pariz
54	Milanska katedrala
55	Katedrale:Orvietto,Sienna, Ferara.Firenca,Sta Croce
56	Strassburg, Keln, Erfurt, Munchen, Nürnberg, Ulm
57	Canterbury, Peterborough, Salisbury,Ely,Wells,Westminster
58	Barcelona, Toledo, Sevilja Burgos,Leon, Saragosa
59	Najstariji: Bruneleski Najmladji: Alberti
60	Filippo Bruneleski
61	Leone Battista Alberti
62	Michelozzo Michelozzi
63	Alberti
64	Alberti
65	Bruneleski
66	Donato Bramante
67	Bramante
68	Michelangelo Buonaroti
69	Bramante
70	Jacopo Sansovino

Broj	Odgovor
71	Andrea Paladio
72	Giacomo Vignola
73	Giulio Romano
74	Amboise,Chambord,Blois, Le Lude, Chenonceau
75	Carlo Maderna
76	Bernini (1598-1680) Borromini (1599-1667)
77	Gianlorenzo Bernini
78	Francesco Borromini
79	Francesco Borromini
80	Baldassare Longena
81	Filippo Juvarra
82	Mathaeus Poeppelmann
83	Baltasar Neumann
84	Jochan Fischer von Erlach
85	Andre Le Notre

Broj	Odgovori
86	Jules Harduin Mansard,Louis Le Vau
87	Ange Jacques Gabriel
88	Jules Harduin Mansard
89	Christopher Wren
90	Richard Boyle, Burlington
91	Charles Barry, Augustus Pugin
92	Thomas Jefferson
93	Claude Nicolas Ledoux, Etienne Louis Boullee
94	Charles Garnier
95	Robert Smirke
96	Karl Friedrich Schinkel
97	Leo von Klenze
98	Postmodernizam
99	Sedam patuljaka
100	Michael Graves

A sada, iskreno kažite na koliko ste pitanja iz Istorije arhitekture uspeli da odgovorite ?

Ilustracija iz knjige "Škola", Kreativni centar, Beograd
Autor: Dobrosav-Bob Živković

Uopšte ne sumnjam, dragi moji, da ste odgovorili na daleko veći broj pitanja, od ovih sirotih magaraca, kojima čak ni ja ne mogu pomoći. Pa ipak, znajte da (s obzirom na to da VI niste magarci), VAŠ skor treba da bude veći od 50, da biste bili prolazni. Saberite, dakle, broj vaših pozitivnih odgovora, dobijeni zbir podelite sa 10 i dobićete vašu ocenu koja mora po ispitnim uslovima da bude veća od 5. A sada, da predjemo na test br. 2, koji nije nastao istovremeno sa testom br. 1, tako da je moguće da se neka pitanja ponavljaju, a vaš je zadatak da utvrdite koliko takvih pitanja ima (i to je deo testa).

TESTOVI IZ ISTORIJE ARHITEKTURE (2) – PITANJA

Br.	Pitanje	Odgovor
01	Kako se zovu manje pravougaone grobnice zakošenih bočnih ivica u starom Egiptu?	
02	Ko je arhitekta stepenaste piramide u Sakkari	
03	Ko je stariji, Kefren ili Djoser?	
04	Šta je gradio arhitekta Senmut?	
05	U kome je gradu živeo Hamurabi?	
06	Koji je najpoznatiji asirski grad?	
07	U kojim su se gradovima nalazile dve najpoznatije persijske palate?	
08	Gde se nalazio hipotetički lavirint i ko je u njemu ljubazno sačekivao grčku omladinu?	
09	Naziv poznate grobnice u Mikeni?	
10	Kako se zove mali simetrični hram u jonskom stilu na Akropolju?	
11	Šta je na Akropolju gradio Kalikrates?	
12	A šta Mnesikles?	
13	Naziv grčke kolonije u Italiji sa tzv. Bazilikom i Posejdonovim hramom?	
14	Najpoznatiji hram u Efesu?	
15	Gde se nalazio mauzolej koji je spadao u sedam svetskih čuda?	
16	Odakle su došli etrurci?	
17	Navedite bar jednu lokaciju sa etrurskim grobnicama	
18	Šta su etrurci najuspešnije gradili?	
19	Naziv rimske kanalizacije iz VII veka pne?	
20	Najveći hram sa kružnom osnovom i kupolom u starom Rimu?	
21	Naziv Neronove palate koju je njegov naslednik porušio do temelja?	
22	Koji je objekat primao više posetilaca: Koloseum ili Circus Maximus?	
23	Velike strukture u starom Rimu, namenjene vodosnabdevanju?	
24	Kako se zvala u manjim rimskim gradovima glavna ulica koja se pružala u pravcu S-J ?	
25	A kako se zvala ona druga ulica, koja se s njom ukrštala i išla u pracu I-Z ?	
26	Kako se zvao rimski imperator koji je podigao most preko Dunava, osvojio Dačiju i svoje pobede ovekovečio nizom slavoluka kao i na jednom trijumfalnom stubu?	
27	Navedite jednu centralnu crkvu u Raveni	
28	Koji je objekat kasnije u VIII veku izgradjen pod uticajem ove crkve?	
29	Koji je najznačajniji objekat iz vremena Justinijana?	
30	Ko ga je gradio?	

Br.	Pitanje	Odgovor
31	U kome veku?	
32	Kako se zvala Justinijanova supruga?	
33	Čiji se ženski mauzolej nalazi u Raveni?	
34	Gde se nalazi hram "Maison Carree"?	
35	Gde je izgradjena prva ruska crkva "Desetinaja"?	
36	U kojoj je oblasti nastala ruska "Belokamenaja Arhitektura" u 12 i 13 veku?	
37	Koji je manastir izgradio despot Stefan Lazarević?	
38	A koji je manastir izgradio protodovijar Bogdan	
39	Ko je gradio manastir Mileševo?	
40	Koja je crkva u Veneciji gradjena u vizantijskom stilu?	
41	Kako nemci zovu svoju romaniku (XI-XIII vek)?	
42	Kako se zvala engleska arhitektura srodna Romanici?	
43	Kome periodu pripada katedralni kompleks u Pizi sa krivim tornjem?	
44	A kome pripada katedrala u Orviettu?	
45	Na ostrvu Cite u Parizu, u blizini crkve Notre Dame, nalazi se još jedan sakralni objekat sa divnim vitražima. Kako se zove?	
46	U kojoj se katedrali nalaze najpoznatili vitraži u Francuskoj?	
47	Da li katedrala u Amijensu ima 1 ili 2 tornja?	
48	Da li je starija katedrala u Remsu ili u Kelnu?	
49	Da li gotika razvila pre u Engleskoj ili u Nemačkoj?	
50	Na kom srpskom manastiru iz 13-og veka mogu da se zapaze neki gotički elementi?	
51	Kako se zovu spoljni podupirači zgrada u Gotici?	
52	Da li se tornjevi katedrale u Šartru razlikuju ili su identični?	
53	Šta je u Firenci gradio Michelozzo Michelozzi?	
54	Da li Palazzo Publico u Sijeni pripada Gotici ili Renesansi?	
55	Šta je Alberti gradio u Riminiu?	
56	A šta u Mantovi?	
57	A koju je palatu izgradio u Firenci?	
58	Koju je palatu u Rimu izgradio njegov učenik Gastaro Romano?	
59	Ko je bio Rafaelov uticajni rodjak, arhitekta?	
60	Koju je palatu u Rimu projektovao Rafael?	
61	Šta je u Mantovi projektovao Rafaelov učenik Giulio Romano?	
62	Kako se zvao najpoznatiji renesansni umetnički hroničar? (Saradjivao je sa Michelangelom na izgradnji jedne biblioteke u Firenci)	
63	Koju je crkvu u Rimu projektovao G.Vignola?	

Br.	Pitanje	Odgovor
64	Koju je poznatu palatu u Vićenci projektovao Andrea Paladio?	
65	U kojoj je oblasti francuski zamak Blois?	
66	Ko je projektovao crkvu S.Ivo della Sapienza?	
67	Ko je projektovao fontane na rimskom trgu Piazza Navona?	
68	Koja se crkva nalazi na tom trgu i ko je autor?	
69	Šta je projektovao Filippo Juvara u Torinu?	
70	Šta je projektovao Baldassare Longhena?	
71	Ko je projektovao zgradu Libreria Vechia u Veneciji na Markovom trgu?	
72	Ko je stariji: Jules Hardouin Mansart ili Francois Mansart (ko je kome deda-ujka?)	
73	Koja je najpoznatija crkva J.H.Mansart-a i gde?	
74	Ko je gradio bočna krila palate u Versalju?	
75	A ko centralni blok i kapelu?	
76	Ko je gradio zgradu zamka Vaux le Vicomte?	
77	Šta je izveo Jacques-Ange Gabriel u Versalju?	
78	Koji se veliki pariski trg pripisuje istom autoru?	
79	Ko je projektovao rezidenciju kneza-biskupa u Wurzburgu (XVIII vek)?	
80	Ko je gradio zamak Schönbrunn u Beču?	
81	A ko zamak Gornji Belvedere u istom gradu?	
82	A ko mali zamak Sans Souci u Potsdamu za Fridriha Velikog u Rokoko stilu?	
83	Šta je projektovao Lord Burlington (R.Boyl)?	
84	Kako se zove pravac, koji je on zastupao?	
85	Ko je u Americi projektovao svoju rezidenciju u istom maniru?	
86	Ko je projektovao Kapitol u Washingtonu, D.C.	
87	A ko Univerzitet Virginia u Charlottesville-u, USA?	
88	Ko je projektovao Državno pozorište u Berlinu?	
89	A šta je izveo Leo von Klenze pored Regensburga?	
90	Ko je projektovao Brandenburšku kapiju u Berlinu?	
91	Po uzoru na šta?	
92	Ko je projektovao gliptoteku u Munchenu?	
93	Šta je očuvano od objekata Claude-Nicolas Ledoux-a?	
94	Koji je najpoznatiji projekat Etienne-Louis Boullee-a?	
95	Po čemu je poznat Charles Garnier?	
96	Koje su mesto oblikovali otac i sin John Wood	
97	Ko je projektovao Panteon u Parizu (XVIII)?	
98	Šta je u Parizu projektovao J.F.T.Chalgrin (XIX)?	
99	Šta je u Milanu u drugoj polovini XIX veka izveo G.Mengoni (neoklasicizam + inžinjerska arhitektura)	
100	Šta je u S.Petersburgu projektovao Arh. B.K. Rastrelli?	

TESTOVI IST. ARHITEKTURE (2)

Broj	Odgovor
01	Mastabe
02	Imhotep
03	Djoser
04	Hram Hatšepsut, Deir el Bahari
05	Vavilon
06	Niniva
07	Persepolis i Suza
08	Palata u Knososu, Krit
09	Atrejeva grobnica
10	Hram Nike
11	Partenon, Hram Nike
12	Propileji
13	Pestum
14	Hram Artemide
15	Halikarnas
16	Mala Azija
17	Veji, Tarkvinija,
18	Gradovi, hramovi, grobnice
19	Cloaca maxima
20	Panteon
21	Zlatna palata
22	Circus Maximus
23	Akvadukti
24	Cardo
25	Decumanus
26	Trajan
27	San Vitale
28	Kapela Karla Velikog u Aachenu
29	Hagia Sofija (Aja Sofija)
30	Isidor i Antemius
31	VI
32	Teodora
33	Mauzolej Gale Placidije
34	Nim, Francuska
35	Kijev, X vek
36	Vladimiro-Suzdaljska oblast
37	Resava (Manasija)
38	Kalenić
39	Kralj Vladislav
40	Crkva Sv. Marka
41	Period Salijera i Štaufera
42	Normanska arhitektura
43	Romanika
44	Gotika
45	S-te Chapelle
46	Katedrala u Šartru
47	Dva
48	Rems 1240,
49	U Engleskoj
50	Manastir Gradac

ODGOVORI NA PITANJA

Broj	Odgovor
51	Kontrafori
52	Različiti su
53	Palata Ricardi-Medici
54	Gotika
55	Malatestin hram
56	Crkva S.Andrea
57	Palazzo Ruchelai
58	Palazzo della Canceleria
59	Donato Bramante
60	Palazzo Vidoni Caffarelli
61	Palazzo del Te, Kuća Romano
62	Giorgio Vasari
63	Il Gesu
64	Palazzo Chiericati
65	Ile de France, Dolina Loare
66	Boromini
67	Bernini i Boromini
68	S.Agnese (Boromini)
69	La Superga,
70	S-ta Maria della Salute
71	Jacopo Sansovino
72	Stariji je Francois
73	Crkva Invalida, Pariz
74	Le Vau
75	J.H.Mansart
76	Le Vau
77	Mali Trianon
78	Place Concorde
79	Banthasar Neumann
80	Jochan Fischer von Erlach
81	Lukas von Hildebrandt
82	Georg von Knabelsdorf
83	Chiswick House, London
84	Neopaladijanizam
85	Thomas Jefferson
86	Thornton, Bulfinch, Walter
87	Thomas Jefferson
88	Carl Friedrich Schinkel
89	Memorijal Walhala
90	K. G. Langhans
91	Na akropoljske Propileje
92	Leo von Klenze
93	Carinarnica u La Villette, Pariz
94	Njutnov cenotaf
95	Pariska opera
96	Bath
97	Soufflot
98	Trijumfalna kapija, Etoile
99	Galerija Vittorio Emanuello
100	Manastir Smoljni

Sa zadovoljstvom mogu da vam kažem da je sa ovih 200 pitanja pokriveno preko 80% mogućih ispitnih pitanja, ukoliko komisija opet ne izvuče iz prkna nekog anonimusa (kao što je bio onaj nesretnik Buontalenti, daleko mu lepa kuća i njemu i perverznoj komisiji).

TESTOVI IZ SAVREMENE ARHITEKTURE (1)

U ovim testovima, dražajša i mnje ljubima dečice (kako bi rekao moj pokojni prijatelj Dositej Obradović), dajemo vam ukupno 60 slatkih malih sličica raznih poznatih arhitektonskih objekata, uz molbu da njihove brojeve upišete u sledećem formularu, pored odgovarajućih naziva. Tom prilikom vas molimo da dopišete i imena autora (koja su vam dalje navedena po azbučnom redu), kao i period u kome su dela nastala. Ovoga puta nema ni manjka ni viška tekstova i slika, sve se uklapa (bar se nadam). Jedan autor može biti predstavljen i sa više objekata. Razume se, ovde nisu zastupljeni svi najznačajniji objekti savremene arhitekture, i to ne zato što sam vršio neku posebnu selekciju, već prosto zato što druge slike nisam uspeo da skinem ovako na brzaka kao ove. Uostalom, dosta vam je i ovo, poklonu se zubi ne gledaju. Pozdravlja vas vaš Čika Mika.

Naziv objekta	Broj	Autor	Period
John Hancock Center, Chicago, Illinois			
Dulles Airport, Chantilly, Virginia			
Johnson Wax Building, Racine, Wisconsin,			
Šatorasta pokrivka Olimpijskog stadiona, Munchen,			
Gradska kuća u Saynatsalo, Finska,			
Vanna Venturi kuća, Chestnut Hill, Philadelphia,			
Ajfelova Kula, Pariz,			
Douglas House, Harbor Springs, Michigan,			
Johnson House (Glass H.), New Caanan, Conn.			
Opera, Sydney, Australija,			
Kuća Scroeder, Utrecht, Holandija,			
Villa Savoye, Poissy, Francuska,			
Institut arapskog sveta, Pariz,			
Empire State Building, New York,			
Habitat '67, Montreal, Canada,			
Petronas Towers, Kuala Lumpur, Malezija,			
Whitney muzej. New York,			
Vitra Design Museum, Weil-am-Rhein, Nemačka,			
Casa Mila, Barcelona, Španija,			
Fallingwater, Bear Run, Penn.			
Sezession Haus, Beč,			
Piramida u Luvru, Pariz,			
Smith House, Darien, Conn.			
Chrysler Building, New York,			
Bauhaus, Dessau, Nemačka,			
Farnsworth House, Plano, Illinois			
Manastir La Tourette, kod Liona, Francuska			
Portland Building, Portland, Oregon			
Neue Staatgalerie, Stutgart, Nemačka			
Crown Hall, Chicago, Illinois			
Guggenheim Muzej, Bilbao, Portugalija			
Umetnička škola, Glasgow			
La Grande Arche, Pariz			
Price Tower, Bartlesville, Oklahoma,			
Taliesin West, Scottsdale, Arizona			
Casa del Fascio, Como, Italija			
Barcelona Pavilion, Barcelona, Španija			

Naziv objekta	Broj	Autor	Period
Guggenheim muzej, New York			
Larkin Building, Buffalo, New York			
Crkva u Rioli, Italija			
Sears Tower, Chicago, Ill.			
Hanselmann House, Fort Wayne, Indiana			
Pompidou centar, Pariz			
Gunma muzej lepih umetnosti, Takasaki, Japan			
Lloyds Building, London			
Robie House, Chicago, Ill.			
Unity Temple, Oak Park, Ill.			
Zgrada Ujedinjenih nacija, New York			
Auditorium Building, Chicago, Illinois			
Gund Hall, Cambridge, Mass.			
Marin Civic Center, San Rafael, California			
Notre Dame du Haut, Ronchamp, Francuska			
Železnička stanica, Stadelhofen, Cirih. Švajcarska			
Unitarian Meeting House, Madison, Wisconsin			
Bank of China Tower, Hong Kong			
High Museum of Art, Atlanta, Georgia			
Unite d'Habitation, Marseilles, Francuska			
Sagrada Familia, Barcelona, Španija			
College Life Insurance Co. Indianapolis, Indiana,			
Flatiron Building, New York			

Imena autora po abecednom redu:

Alvar AALTO,
William van ALLEN,
John ANDREWS
Gynter BEHNISCH
Marcel BREUER
Daniel BURNHAM,
Santiago CALATRAVA
Le CORBUSIER,
Gustave EIFFEL,
Antonio GAUDI,
Frank GEHRY
Bruce GRAHAM
Michael GRAVES
Walter GROPIUS
Wallace HARRISON
Arata ISOZAKI
Philip JOHNSON
Charles Rennie MACKINTOSH
Richard MEIER
Jean NOUVEL
J.M. OLBRICH
Ming PEI
Cesar PELLI
Renzo PIANO
Gerrit RIETVELD
ROCHE & DINKELOO,
Richard ROGERS
Ludwig Mies van der ROHE
Eero SAARINEN,
Moshe SAFDIE,
SHREVE, LAMB & HARMON
Johann Otto von SPRECKELSEN
James STIRLING
Louis SULLIVAN
Giuseppe TERRAGNI
Jorn UTZON
Robert VENTURI
Frank Lloyd WRIGHT

Šifre perioda:

A – Period do 1914
B – Period 1918-1944
C – Period 1945-1960
D – Period 1960-1980
E – Period 1980-2000

Napomena:

Molimo vas da u formularu napišete samo prezimena autora a periode označite šiframa, odnosno velikim slovima od A-E. Ako ne želite da radite u korist sopstvene štete, uzdržaćete se od umnožavanja ovog teksta i njegove distribucije vašim prijateljima sa drugih kurseva. Svaki kurs ima svoj specifični program i nije dobro da se programi mešaju, jer neki mogu da se razapnu izmedju dva programa i prodju kao onaj čuveni Buridanov magarac izmedju dva plasta sena.Hvala!

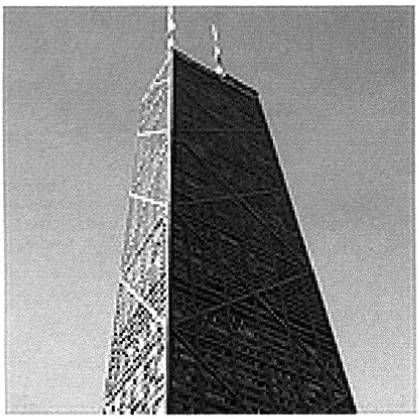

1

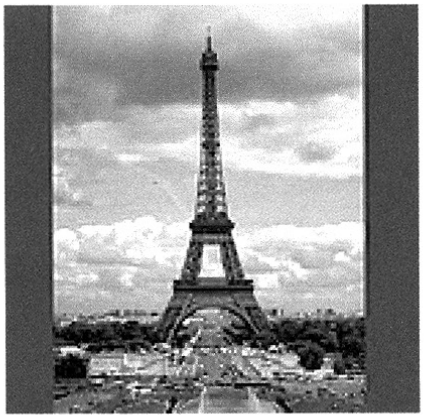

2

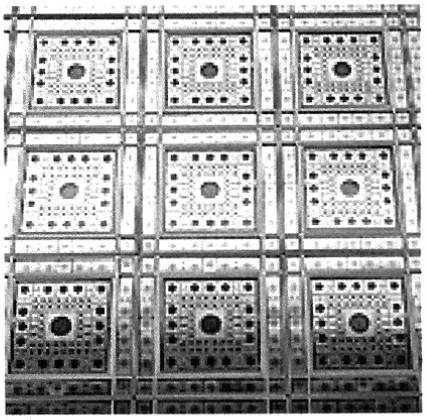

3

4

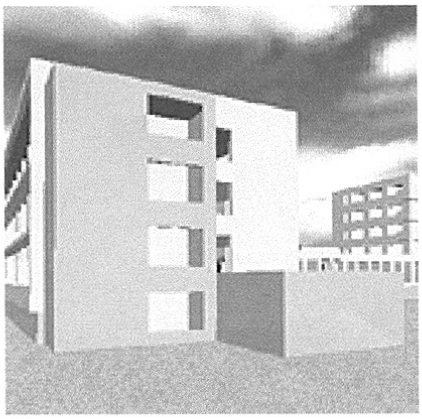

5

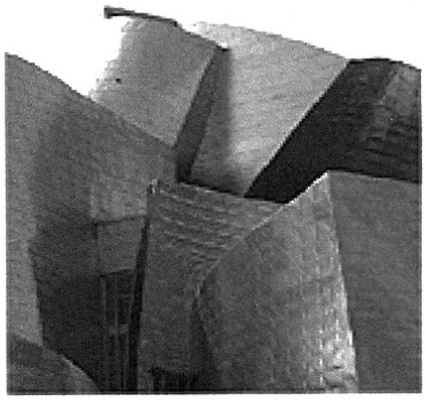

6

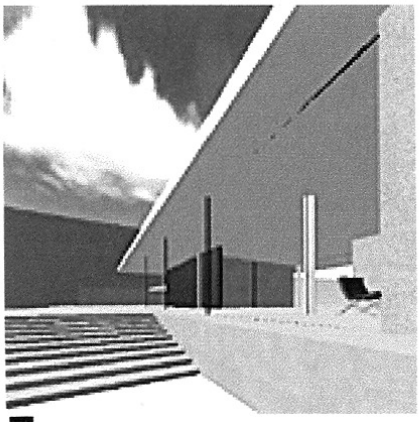

7

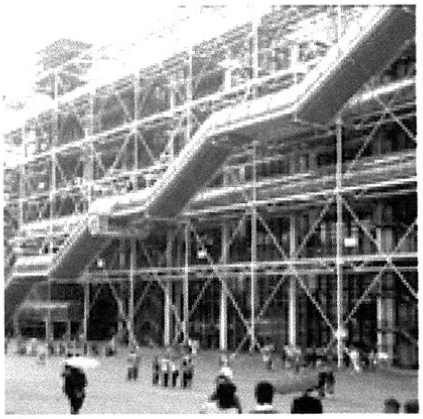

8

9

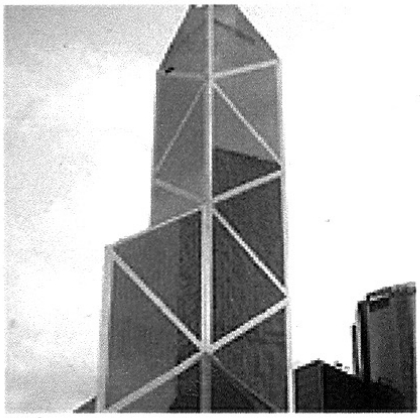

10

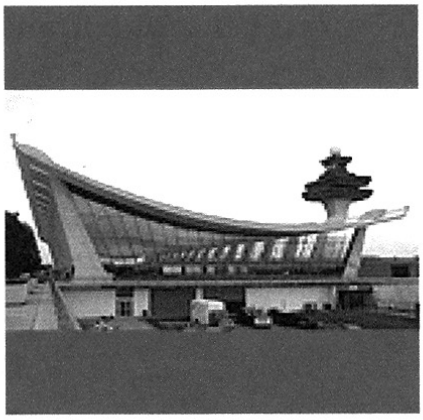

11

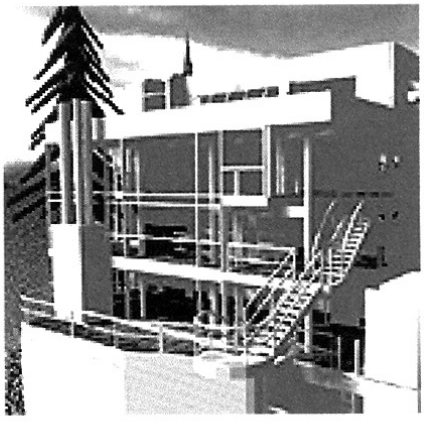

12

13

14

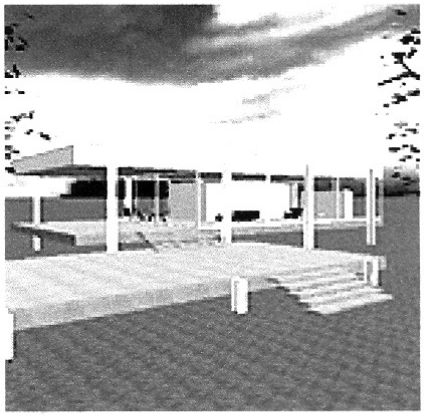
15

16

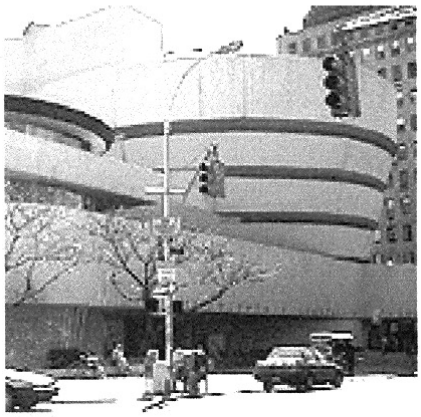
17

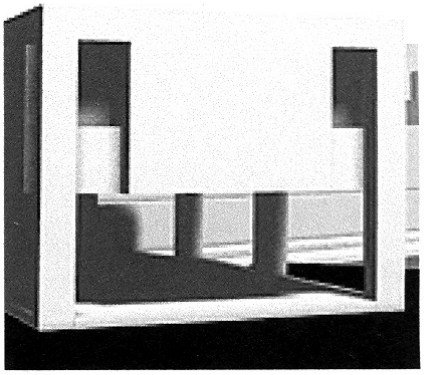
18

19

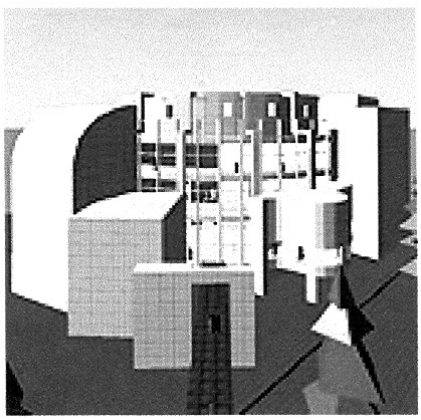
20

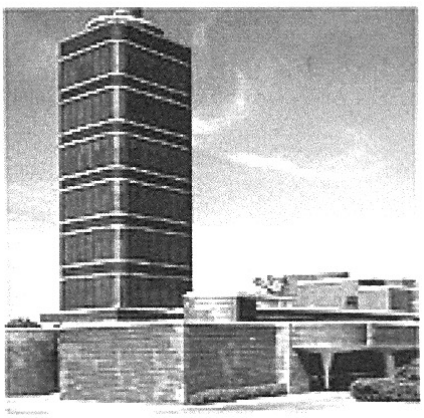
21

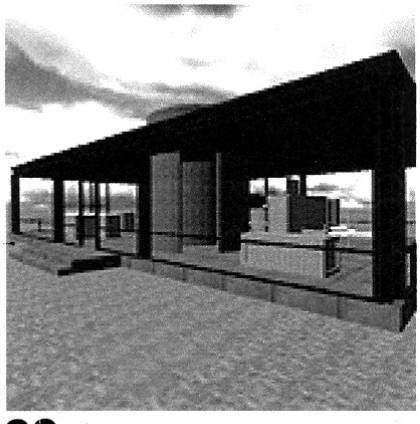
22

23

24

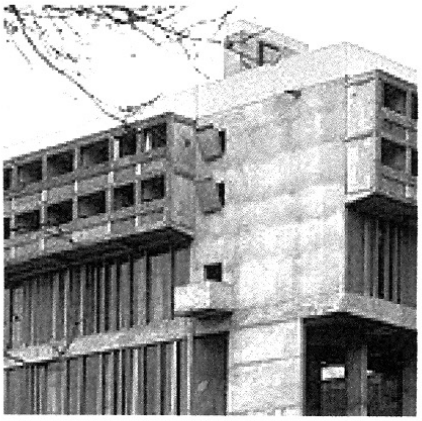
25

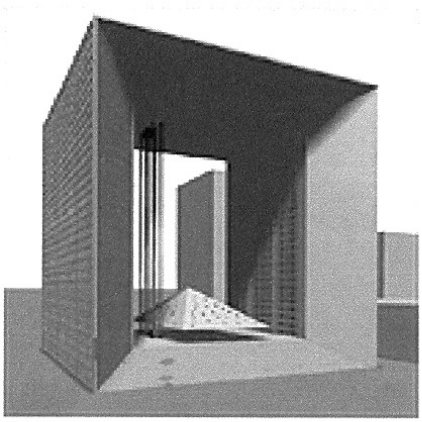
26

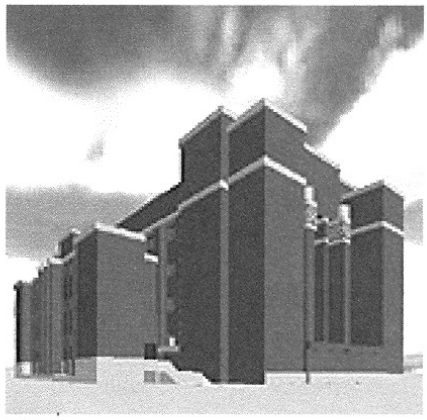
27

28

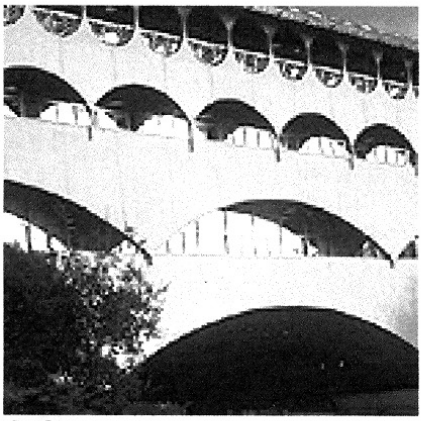
29

30

31

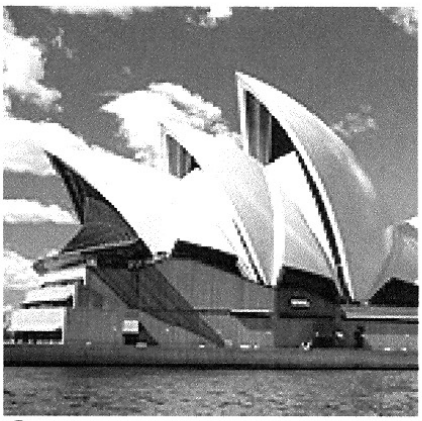
32

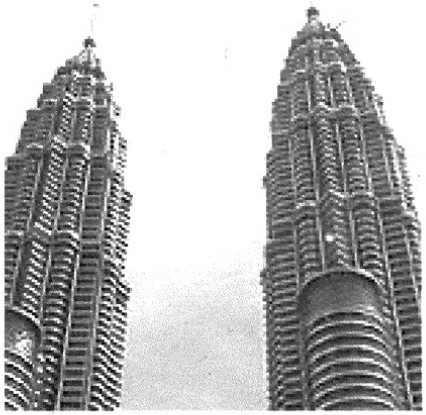
33

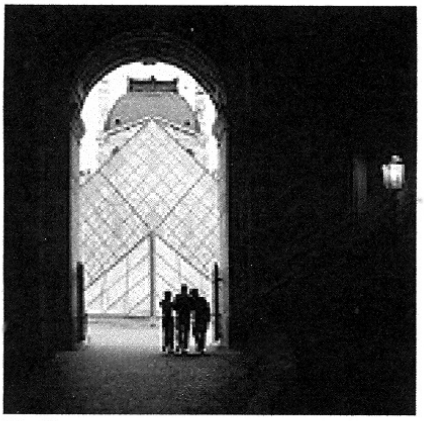
34

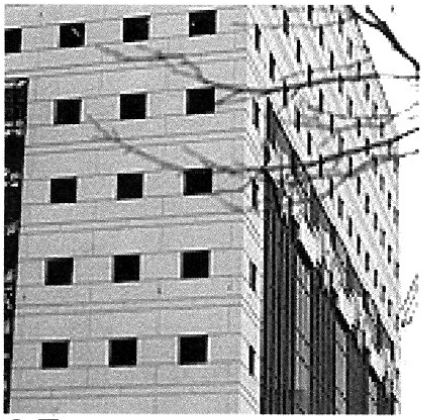
35

36

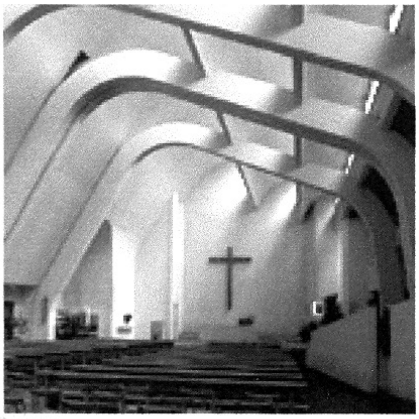

37

38

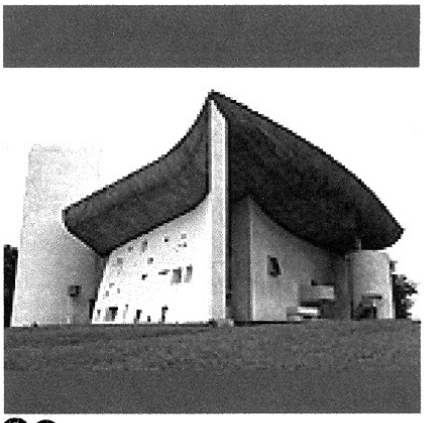

39

40

41

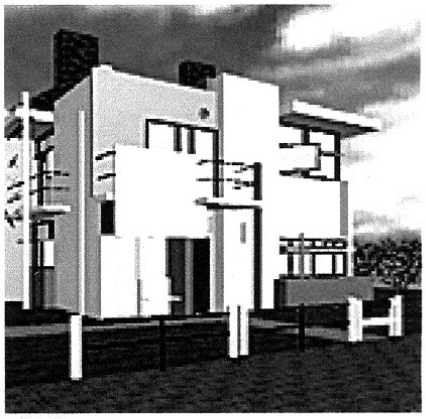

42

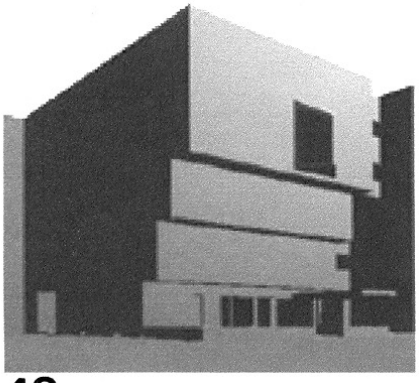

43

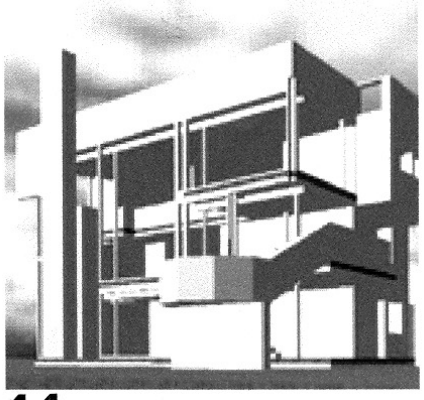

44

45

46

47

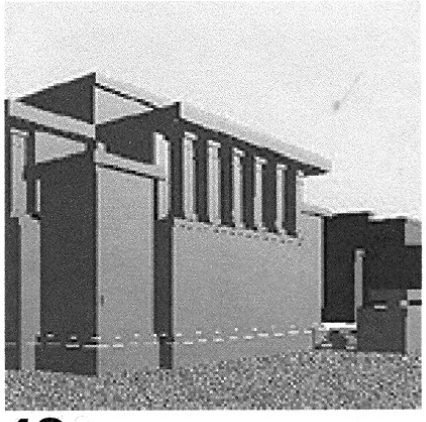

48

49

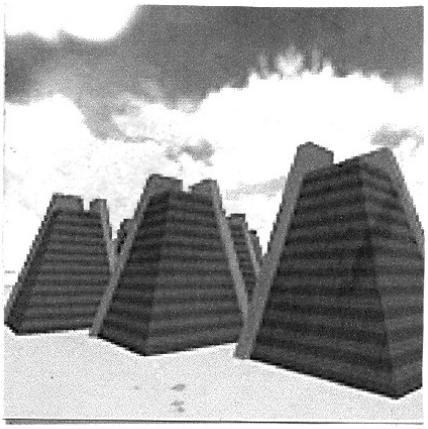

50

51

52

53

54

55

56

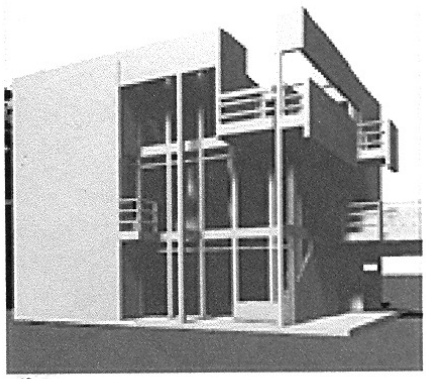

57

58

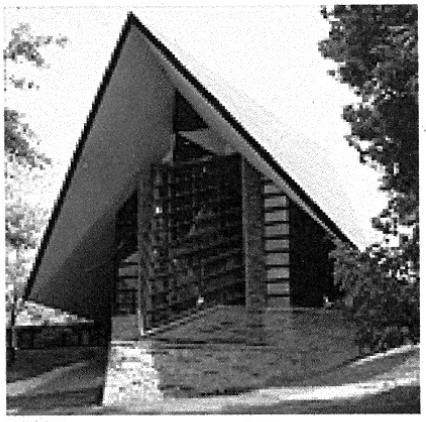

59

60

VI TRIJENALE SVETSKE ARHITEKTURE U BEOGRADU

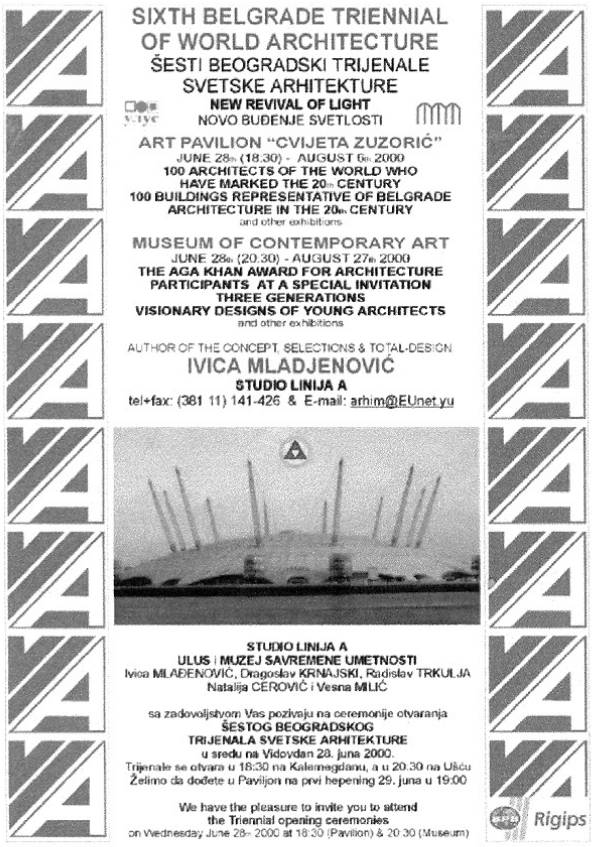

28 juna, na Vidovdan otvoren je VI Trijenale svetske arhitekture, u organizaciji i po konceptu arhitekte Ivice Mladjenovića i to u paviljonu Cvijete Zuzorić na Kalemegdanu i u Muzeju moderne umetnosti na Novom Beogradu. Nemojte slučajno da propustite ovaj jedinstveni i bogati spektakl, jer ćete na sledeći morati da čekate pune tri godine, a to je mnogo. Dakle, trk na Trijenale dok ga još ima!

ISPRAVKA:

KO SU AUTORI PROJEKTA TERRAFORMING ?

Nedopustivim propustom, prilikom prikazivanja izuzetno interesantnog projekta "Terraforming" koji je delo četvoro naših bivših polaznika iz X-te legendarne generacije (1993/94), propustili smo da navedemo dva člana projektantskog tima koji po azbučnom redu sačinjavaju:

ALFIREVIĆ Djordje,
ANTIĆ Dragana,
PAVLOVIĆ Damjan,
ĆURČIĆ Marija.

Sastav ovog tima svedoči u kojoj meri druženje

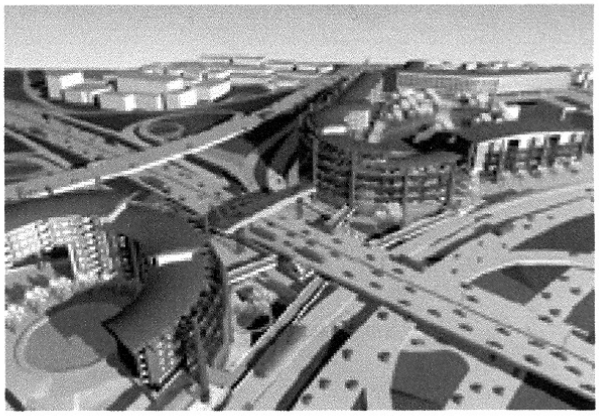

u toku priprema za studije može kasnije da dovede do trajnih prijateljstava, uspešne profesionalne saradnje i vrhunskih rezultata.

Ovaj rad je jedan od najspektakularnijih projekata mladih arhitekata, prikazanih na VI Trijenalu svetske arhitekture koji se ovih dana održava u Beogradu. Izvinjavamo se autorima i želimo im mnogo uspeha u daljem radu.

SADRŽAJ BROJA 18/2000

Došlo vreme da se sa ljubavlju i tugom rastanemo..... 1
Kako se crta amfiteatar u Pionirskom gradu (M. Čanak)..... 2
Naselje Golf 12 (2). Kuća Klausa Kade u Beogradu i kuća u Gracu 7
Velikani savremene svetske arhitekture (2) Richard Meier (B. Nank)..... 11
In memoriam: Arhitekta Slobodan Ilić (1931-2000)..... 17
U slavu Moderne (M. Čanak)..... 20
Individualna stambena zgrada (Maturski rad Miloša Uroševića)..... 22
Istorija savremene arhitekture, Antologija tekstova (M. Perović), prikaz..... 26
Društvena zbivanja u toku kursa 1999/2000..... 30
Testovi iz Istorije arhitekture (1)..... 32
Testovi iz istorije arhitekture (2)..... 37
Testovi iz savremene arhitekture (1)..... 41
VI Trijenale svetske arhitekture u Beogradu 48
Ispravka 48

IZDAVAČ:

Biro za arhitektonsko projektovanje, istraživanje i edukaciju "ARD", Beograd, Zmaj Ognjenog Vuka 4, Tel.: 36.91.787, EMail: smika@EUnet.yu. Glavni urednik: Dr. Mihailo Čanak. dipl. ing. arh.

Ovaj broj je umnožen u 150 primeraka i distribuira se besplatno polaznicima Pripremnog tečaja za studije arhitekture, kao i poslovnim prijateljima Biroa "ARD". Beograd, avgust 2000.